

ԽԱՆՏ ՄԻՈՒԹՅԱՆ ԱՐԴՈՂՎՈՐԱՄԱՏԻ ԻՐԱՎԱԲԱՆԱԳՐԱՆ ԳԻՏԱԿԱՆ ԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ՀԱՄԱՄԻՈՒԹՅՆԱԿԱՆ ԻՆՍՏԻՏՈՒՏ

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԳԱՏԱՎՈՐԻ ՅԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՏՏԵՆՎՈՐ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

34c

Մ-61

Վ. Գ. ՄԵՆՇԱԳԻՆ

ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
Ի ՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԴԵՄ

Ի. Տ. ԳՈՒՅԱԿՈՎԻ
ԽԱՐԱԳՐՈՒԹՅԱՆ

343

Մ-61

ԽԱՏԱՐԱՊՈՒԹՅՈՒՆ ՀԱՅԿԱԿԱՆ ԽԱՆՏ ԱՐԴՈՂՎՈՐԱՄԱՏԻ
ՅԵՐԵՎԱՆ • 1940

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎՈՐԻ ՅԵՎ ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԱՏԵՆԱԿԱԼԻ
ԳՐԱԴԱՐԱՆ

348

Մ-61

Վ. Դ. ՄԵՆՇԱԳԻՆ

ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ
ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԴԵՄ

Ի. Տ. ԳՈՂՑԱԿՈՎԻ
ԽՐԱԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

555
849
100
3847

ված միլիոնավոր մարդիկ կոլտնտեսություններին, հիմնարկներին, գործարաններին:

Վերապահելով աշխատավոր մասնակցությունը լայն իրավունք մատակցելու պետություն կառավարմանը, խորհրդային ուրենքը միաժամանակ և պարտականություն է դնում խորհրդային պետական ապարատին, նրա կանոնավոր գործունեության և խորհրդային իշխանության բոլոր ուղիներին գործունեության ամրացմանն ու ուժեղացմանը: Խորհրդային քաղաքացիներին այդ պարտականությունն ուղղակի և անմիջականորեն բղխում է Ստալինյան Սահմանադրության 130-րդ հոդվածից, վորն ասում է՝ «ԽՍՀՄ յուրաքանչյուր քաղաքացի պարտավոր է պահպանել Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետություններին Միության Սահմանադրությունը, կատարել ուրենքները, աշխատանքի կարգապահություն պահպանել, աղետներն վերաբերվել դեպի հասարակական պարտքը, հարել սոցիալիստական համակեցության կանոնները»:

«Սոցիալիստական պետականության ամրացման ամենաուժեղ միջոցը—ասում է ընկ. Կալինինը—դա ուրենքների պահպանումն է իշխանության որդանների, հասարակական կազմակերպությունների և յուրաքանչյուր քաղաքացու կյանքի և գործունեության բոլոր բնագավառներում» (Կալինին, ճառ Համկ(բ)ի XVIII համագումարում, էջ 8): ԽՍՀՄ-ում ընդհանուր, ուղղակի և հավասար ընտրական իրավունք՝ դադանի քվեարկությամբ մտցնելը դատախարակում և յուրաքանչյուր խորհրդային քաղաքացու մեջ այն գիտակցությունը, վոր նա ունի վոչ միայն իրավունքներ, այլ և պարտականություններ:

Այդ պարտականություններին ամենատառջինը հանդիսանում է խորհրդային պետական ապարատի, իշխանության խորհրդային որդանների ամրացմանն ու ուժեղացմանը ներպատկերը:

Յուրաքանչյուրը, ով այս կամ այն ձևով վտանգավոր է անում խորհրդային պետական ապարատի կանոնավոր գործունեության դեմ, ով իր գործողություններով խախտում է իշխանության որդաններին ուժն ու հեղինակու-

թյունը—հանցագործություն է կատարում: Ինչպես ՌԽՖՍՀ Քր. Որ., Նույնպես և միութենական մյուս Հանրապետությունների Քր. Որ. հատուկ գլուխներ կան, վորոնք նախական ապարատի գործունեության, իշխանության խորհրդային որդանների գործունեության դեմ: Այդ վտանգությունները կոչվում են «վարչակարգի դեմ ուղղված այլ հանցագործություններ» և նախատեսված են ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. II գլխում, հոդ. հոդ. 60—108¹ ներառյալ:

Այս բրոշյուրում քննվում են վարչակարգի դեմ ուղղված վոչ բոլոր հանցագործությունները, այլ միմիայն նրանք, վորոնք անմիջականորեն կապված են իշխանության որդանների կանոնավոր և նորմալ գործունեության խախտման հետ: Այդպիսի հանցագործություններ են՝ իշխանությանը չենթարկվելը, իշխանությանը դիմադրելը, իշխանության ներկայացուցիչներին բացահայտ ապօրինի գործողություններ կատարելը լուսադատելը, իշխանությանը վիրավորելը, իշխանություն յուրացնելն ու միջանի այլ հանցագործություններ:

Գ Լ Ո Ւ Խ II

ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԴԵՄ, ՎՈՐՈՆՔ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԵՆ, ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՈՐԵՆՍԳՐՈՒԹՅԱՄԲ

ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 591 հոդ.² այսպես է բնորոշում վարչակարգի դեմ ուղղված հանցագործությունները՝

«Վարչակարգի դեմ ուղղված հանցագործություն է համարվում ամեն մի արարք, վորն անմիջականորեն ուղղված չլինելով Խորհրդային իշխանության և Բանվորա-գյուղացիական Կառավարության գոյության դեմ, այնուամենայնիվ խանդարում է վարչական կամ ժողովրդական տնտեսության մարմինների կանոնավոր գործունեությունը և գու-

¹) Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 85—134 հոդ. հոդ.:

²) Նույն տեղում, 72 և 85 հոդվածները:

գործելու և իշխանության մարմիններին ընդդիմանալու, նրանց գործունեությունը խոչընդոտ հանդիսանալու, որենք-ներին չենթարկվելու և իշխանության ուժն ու հեղինակու-թյունը թուլացնող այլ գործողությունները հետ»:

Այս բնորոշումից յերևում է, վոր վարչակարգի դեմ ուղղված յուրաքանչյուր հանցագործությունը հանդիսանում է հանրայնորեն վտանգավոր արարք, վորը խախտում է խորհրդային պետական ապարատի կանոնավոր և նորմալ գործունեությունը:

Հանցագործություն իշխանության որգանների դեմ պետք է համարել յուրաքանչյուր հանրայնորեն-վտանգավոր արարք, վորն այս կամ այն չափով խախտում է իշխանության որգանների նորմալ գործունեությունը կամ վորը քուլացնում է իշխանության որգանների ուժն ու հեղինակությունը: Այդպիսի հանցագործություններ են՝ իշխանության չենթարկվելը, իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրելն ու իշխանության ներկայացուցիչներին քացահայտ ապարիի գործողություններ կատարել քուս-դատելը:

Թված բոլոր հանցագործությունների համար բնորոշ է իշխանության որգանների (որինակ, միլիցիայի, դատարա-նի, դատախազության և այլն) կանոնավոր և նորմալ գոր-ծունեությունը խախտումը:

Իշխանության որգանների դեմ ուղղված պետք է հա-մարել այնպիսի հանցագործություններ, ինչպես իշխանու-թյան ներկայացուցիչներին վիրավորելը, իշխանություն յուրացնելն ու ինքնիշխանությունը, քանի վոր այդ բոլոր հանցագործությունները կարող են իշխանության խորհրդա-յին որգանների ուժի և հեղինակության թուլացում առաջ բերել:

Անհրաժեշտ է խստորեն սահմանադրել իշխանության որգանների դեմ ուղղված հանցագործություններն ու հակա-հեղափոխական հանցագործությունները (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 58¹—58¹⁴ հոդ. հոդ.)¹: Տարբերությունն այդ յերկու հան-ցագործությունների միջև կայանում է հետևյալում.—Հա-

կահեղափոխական հանցագործությունների — խորհրդային պետության դեմ ուղղված այդ ամենածանր հանցագործու-թյունների դեպքում վտանգությունն անմիջականորեն ուղղված է դեպի «Բանվորա-գյուղացիական խորհուրդ-ների ու նրանց կողմից ՈՍՀ Միության Սահմանադրու-թյան և մյուս միութենական հանրապետությունների սահ-մանադրությունների հիման վրա ընտրված ՈՍՀ Միության, միութենական և ավտոնոմ հանրապետությունների բանվո-րա-գյուղացիական կառավարությունների» (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 58¹ հոդ.) տապալումը, խախտումը կամ թուլացումը:

Իշխանության որգանների դեմ ուղղված այն հանցա-գործությունները դեպքում, վորոնք նախատեսված են վարչակարգի դեմ ուղղված այլ հանցագործությունների վե-րաբերյալ գլխում, վտանգություններն ուղղված են մի-միայն դեպի իշխանության որգանների կանոնավոր գործու-նեության խախտումը:

Այսպես, որինակ, իշխանության կամ հասարակության ներկայացուցչի (ОБЩЕСТВЕННИК) սպանությունը, վոր կա-տարել է ժողովրդի թշնամին բանվոր դասակարգի դիկտա-տուրան թուլացնելու նպատակով, պետք է դիտել վորպես հակահեղափոխական հանցագործություն: Իսկ ղեմադրու-թյունն իշխանության ներկայացուցչին, որինակ, միլիցիո-ներին, վոր ցույց է տվել ձերբակալված քաղաքացին, պետք է դիտել վորպես իշխանության որգանների դեմ ուղղ-ված հանցագործություն:

Չպետք է նաև շփոթել իշխանության որգանների դեմ ուղղված հանցագործությունները պաշտոնական հանցա-գործությունների հետ: Յեւ իշխանության որգանների դեմ ուղղված հանցագործությունների, և պաշտոնական հան-ցագործությունների դեպքում (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 109—121 հոդ. հոդ.)¹ կարող է խախտվել իշխանության որգանների կանոնավոր և նորմալ գործունեությունը: Սակայն, պաշ-տոնական հանցագործությունների դեպքում վտանգու-թյուններ իշխանության որգանների դեմ անում են պաշտո-նատար անձերը, վորոնք ուղտագործում են իրենց պաշտոնա-

1) Հայկական ՈՍՀ Քր. Որ. 58—71-ա հոդ. հոդ.:

1) Հայկական ՈՍՀ Քր. Որ. 135—147 հոդ. հոդ.:

կան դիրքը: Իսկ իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցադործությունների դեպքում (վարչակարգի դեմ ուղղված այլ հանցադործությունների վերաբերյալ գլուխը—**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 60—1081 հոդ. հոդ.**)¹ իշխանության որդանների կանոնավոր և նորմալ գործունեությունը խախտում են մասնավոր անձերը: Այսպես, որինակ, միլիցիայի բաժանմունքի հերթապահը, որտադործելով իր պաշտոնական դիրքը, իրեն ձևացնում է վորպես միլիցիայի բաժանմունքի պետ և կատարում է մի շարք գործողություններ, վորոնք միլիցիայի բաժանմունքի պետի իրավասության մեջ են մտնում: Տվյալ դեպքում տիպիկ պաշտոնական հանցադործություն է՝ իշխանապանություն (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 110 հոդ.**)²: Այլ բան է, յեթե մի վորևե քաղաքացի, ձևացնելով իրեն վորպես քննիչ, խուզարկություն է կատարում քաղաքացիների մոտ: Այս դեպքում կլինի տիպիկ հանցադործություն իշխանության որդանների դեմ—**իշխանության յուրացում** (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 77 հոդ.**)³:

Քրեական պատասխանատվությունն իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցադործությունների համար կարող է տեղի ունենալ այն դեպքում միայն, յերբ մեղադրյալը գիտակցել է, վոր նա իր գործողություններով կարող է խախտել իշխանության որդանների կանոնավոր և նորմալ գործողությունը կամ թե թուլացնել իշխանության որդանների ուժն ու հեղինակությունը: Իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցադործությունների համար քրեական պատասխանատվության կարող է յենթարկվել միայն 16 տարեկան հասակ ունեցող անձը:

Պորհրդային քրեական օրենսդրությամբ նախատեսված հանցադործություններ իշխանության որդանների դեմ հանդիսանում են.—

1) Իշխանության չենթարկվելը (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 75 հոդ.**)⁴:

¹ Հայկական ՍՍՀ Քր. Որ. 85—134 հոդվածները:

² Նույն տեղում 136 հոդ.

³ Նույն տեղում, 101—102 հոդ. հոդ.

⁴ Նույն տեղում, 99 հոդ.:

2) Իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրելը (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդ.**)¹:

3) Իշխանության ներկայացուցիչներին բացահայտ ապուրիսի գործողություններ կատարել բռնադատելը (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդ.**)²:

4) Սպառնալիք պաշտոնատար անձերի և հասարակական աշխատողների (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 731 հոդ. 1 մաս**)³:

5) Բռնությունները պաշտոնատար անձերի և հասարակական աշխատողների վերաբերմամբ (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 731 հոդ. 2 մաս**)⁴:

6) Իշխանության ներկայացուցիչներին վիրավորելը (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 76 հոդ.**)⁵:

7) Իշխանության յուրացումը (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 77 հոդ.**)⁶:

8) Ինքնիրավչությունը (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 90 հոդ.**)⁷:

1. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԶԵՆԹԱՐԿՎԵԼԸ

ՌԽՖՍՀ Քր. Որ., ինչպես նաև միութենական մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. նախատեսված, իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցադործություններից մեկը հանդիսանում է իշխանությանը չենթարկվելը (**ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 75 հոդ.**)¹:

Տվյալ հանցադործության վտանգավորությունը նրանումն է, վոր իշխանությանը չենթարկվելու ամեն մի դեպք կարող է խախտել իշխանության որդանների կանոնավոր և նորմալ գործունեությունը:

ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 75 հոդ. իշխանությանը չենթարկվելու հանցակաղմը ձևակերպում է այսպես՝ «Իր պատում կանդնած զինվորական պահակի կամ հասարակական կարգը պահպանող այլ իշխանությունների որինական կարգադրու-

¹ Հայկական ՍՍՀ Քր. Որ. 97 հոդ.

² Նույն տեղում, 1 մ.

³ Նույն տեղում, 2 մ.

⁴ Նույն տեղում, 101 հոդ.

⁵ Նույն տեղում, 102 հոդ.

⁶ Նույն տեղում, 115 հոդ.:

թյունները կամ պահանջները չկատարելը...»: Այսպիսով, քրեական որոնքը նկատի ունի միմիայն իշխանության այն ներկայացուցիչներին կարգադրություններն ու պահանջները չկատարելը, վրոնք պահպանում են հասարակական կարգն ու անվտանգությունը: Հետևաբար, որին նաև, իր պատում կանգնած միլիցիոներին այս կամ այն պահանջները չկատարելը պետք է դիտել վրոպես հանցադրություն (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 75 հոդ.):

Սակայն չի կարելի իշխանության ներկայացուցիչներին յուրաքանչյուր պահանջ կամ կարգադրություն չկատարելը դիտել վրոպես հանցադրություն: Քրեական որոնքը խոսում է որինական պահանջներն ու կարգադրություններ չկատարելու մասին, և դա հասկանալի չէ, քանի վր իշխանության որդանների ապորինի պահանջներն ու կարգադրությունները չկատարելը միայն միայն վրոպեում չէ, այլև մի շարք դեպքերում սոցիալապես-ոգտակար է, վրոպեում ալդալիս չկատարմամբ կանխվում է իշխանության առանձին ներկայացուցիչներին ապորինի դրոպությունը:

ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. ցուցումներ չի տալիս այն մասին, թե ինչում կարող են կայանալ կամ ինչի կարող են վերաբերվել իշխանության ներկայացուցիչներին որինական պահանջներն ու կարգադրությունները: Դրա համար իշխանության ամեն մի որինական պահանջ չկատարելը, ինչի էլ դա վերաբերի, կարելի չէ դիտել վրոպես քրեականորեն-պատժելի արարք:

Քրեական պատասխանատվություն զննվող հանցադրությունների համար կարող է տեղի ունենալ այն դեպքում միայն, յերբ իշխանության ներկայացուցիչի պահանջը չկատարողը գիտակցել է, վր նա իր անգործությամբ չի կատարում իշխանության այն որդանների որինական պահանջները, վրոնք պետպանում են հասարակական կարգն ու անվտանգությունը:

Յեթե իշխանության որդանների որինական պահանջները չի կատարում պաշտոնական անձը, վրո միայնակա-նաև չի կատարում այնպիսի պաշտոնական դրոպու-թյուններ, վրո ըստ իր աշխատանքի բնույթի պետք է կատարեր, առկա կլինի պաշտոնական հանցադրություն—

իշխանության անգործություն (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 111 հոդ.)¹: Որինակ, միլիցիոները չի կատարում միլիցիայի իր բաժանմունքի պետի կարգադրությունը:

Իշխանությանը չենթարկվելը պատժվում է ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. աղտաղդրվումով կամ աշխատանքային-ուղղիչ աշխատանքներով մինչև 3 ամիս ժամանակով կամ տուգանքով մինչև 300 ռուբլի:

Հարկավոր է նկատի ունենալ, վրո այն դեպքերում, յերբ իշխանության չենթարկվելը բացահայտորեն չնչին էր և վրոնք միայն չի պատճառել իշխանության որդանների ճիշտ և նորմալ դրոպությունները, դատարանները պետք է կարճեն ալդալիսի դրոպերի հետապնդումը ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 6-րդ հոդվածի ծանոթություն հիման վրա: Ալդալիսի դեպքերում մեղադրյալի վրա կարելի չէ տուգանք դնել վարչական կարգով:

Իշխանությանը չենթարկվելու մասնակի դեպք հանդիսանում է «իշխանության տեղական որդանների պարտադիր վրոպությունների խախտումը, վրոնք հրատարակվում են իշխանության տեղական որդանների կողմից՝ որոնքով սահմանված իրավասության սահմաններում, ինչպես նաև առանձին գերատեսչությունների վրոպությունների, հրամանների, հրահանգների խախտումը, վրոնք հրատարակվում են որոնադրական որդանների լիադրություններ, յեթե նրանց մեջ հատկապես վերապահված է վարչական տույժեր սահմանելու իրավունքը...» (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 192-րդ հոդ.)²:

Իշխանության չենթարկվելու ալդ տեսակը պատասխանատվություն է հետեցնում միայն թե քրեական կարգով, այլ միայն վարչական: Աղմինխատարտվում տույժը, համաձայն ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 192-րդ հոդվածի, կարող է դրվել աշխատանքային-ուղղիչ աշխատանքների մինչև 1 ամիս ժամանակով կամ տուգանքի մինչև 100 ռուբլի:

2. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ ԴԻՄԱԴՐԵԼԸ

Վարչակարգի դեմ ուղղված ամելի մտանգավոր, քան իշխանության չենթարկվելը, հանցադրություն է հան-

¹) Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 137 հոդ.

²) Նույն տեղում, 225 հոդ.

դիտանում իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրելը, վերը նախատեսված և ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ և միութենական մյուս հանրապետություններ Քր. Որ. համապատասխան հոդվածներով¹:

Իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրելու առանձնակի վտանգն այն է, վոր այն անձնավորությունը, վորը կատարում է այդ հանցագործությունը, արգելափակվում է իշխանության արգանքների կատարել արեւմտյան սրբափառ նրանց վրա դրված պարտականությունները:

Յեթե իշխանությանը չենթարկվելու դեպքում այս կամ այն անձը լուրջ գաղափար է գործելու (бесдействует), չկատարելով իշխանության ներկայացուցիչներին պահանջները, ապա իշխանության դիմադրելու դեպքում ավելի անձն իր ակտիվ գործողություններով արդենակում է իշխանության ներկայացուցիչին կատարել ուրեւնում նրա վրա դրված պարտականությունը: Որինակ, միլիցիոնների կողմից խուլիգանին բռնելու և նրան միլիցիայի բաժանմունք տանելու դեպքում խուլիգանը այս կամ այն յեղանակով դիմադրություն է ցույց տալիս միլիցիոններին, դուրս է պրծնում, համառում է և այլն, կամ դատական կատարածություն, վորն իր ձեռքում ունենալով սենյակը վերցնելու մասին դատարանի վճիռը՝ ներկայացել է դատարանի վճիռը ի կատար ածելու համար, բաց չեն անում բնակարանի դուռը:

ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածի մեջ առվում է իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրելու մասին: Դրանից հետևում է, վոր որեւոր նկատի ունի այնպիսի դիմադրություն, վոր ցույց է տրվում վոր ամեն մի պաշտոնատար անձի, այլ միայն իշխանության ներկայացուցիչին: Իշխանության ներկայացուցիչի անվան տակ պետք է հասկանալ միայն այն պաշտոնատար անձնավորություններին, վորոնք առանձին քաղաքացիների հետ ունեցած հարաբերություններում այս կամ այն չափով ներկայացնում են իշխանության որդաններ: Ուստի իշխանության ներկայացուցիչներ թվին պետք է վերագրել միլիցիոններին, քրեական հետախուզության աշխատակիցներին, քննիչներին, դատա-

խազներին, դատավորներին, դատական կատարածություններին, ՆԳՖ Խաղաղության-չարային կազմի աշխատողներին, խորհուրդների նախագահներին ու անդամներին և այլն: Միայն այն դիմադրությունը, վոր ցույց է տրվում թվարկած անձնավորություններից մեկին ու մեկին, պետք է դիտել վորպես ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդ. նախատեսված հանցագործություն:

Այն դիմադրությունը, վոր ցույց է տրվում իշխանության ներկայացուցիչ չհանդիսացող պաշտոնատար անձին, որինսկ խաղաղ ժամի վարիչին կամ կոոպերատիվության վարչության անդամին, չի կարող քրեական պատասխանատվության կանչվել ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածով:

Ուստի միանգամայն ճիշտ կերպով ԽՍՀՄ Դատախազությունը (1935 թ.) բողոքարկեց Ս. ի դործը ըստ մեղադրանքի ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդ. 1 մասի, վորի գործողություններն արտահայտվել են նրանում, վոր նա դիմադրություն էր ցույց տվել առևտրի և կոոպերացիայի ուսուցանող միությունների նախագահին, այսինքն՝ մի անձնավորություն, վորը իշխանության ներկայացուցիչ չի հանդիսանում:

Պաշտոնատար անձնավորություններին ցույց տրված դիմադրության դեպքեր, վորոնք իշխանության ներկայացուցիչներ չեն հանդիսանում, կարող են դիտվել կամ վորպես անձի դեմ ուղղված հանցագործություն, յեթե դիմադրության ժամանակ պաշտոնատար անձի վերաբերմամբ բռնություն է դործադրվել, կամ թե վորպես խուլիգանություն, յեթե պաշտոնատար անձին դիմադրելն ուղեկցվել է խուլիգանական գործողություններով:

Պրակտիկայում հաճախ հանդիպում են միլիցիային աջակցող բրիգադների անդամներին իրենց պարտականությունների կատարման ժամանակ ցույց տրվող դիմադրության դեպքերի: Հարկ է նկատի ունենալ, վոր այդպիսի դեպքերը պետք է դիտվեն վորպես իշխանության ներկայացուցիչներին ցույց տրվող դիմադրություն և հետևապես քրեական պատասխանատվության կանչել ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդվածի, վորովհետև միլիցիային աջակցող բրիգադների

¹ Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 97 հոդ.

անդամները կատարում են իշխանության ներկայացուցիչները պարտականություններ:

Սակայն այդպիսի դեպքերում պատասխանատվությունը ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդվածով կարող է տեղի ունենալ միայն այն ժամանակ, յերբ միլիցիային աջակցող բրիգադի անդամներին դիմադրություն ցույց տվող անձը գիտակցել է, վոր այդ մարդիկ (սովորաբար արտաքին տարբերանշաններ չունեցողներ) խնկալես հանդիսանում են բրիգադի անդամները և տվյալ դեպքում կատարում են այն պարտականությունները, վորոնք կապված են միլիցիային աջակցություն ցույց տալու հետ:

Իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրելը, վորի մասին խոսվում է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդվածում, կարող է խախտել իշխանության որդանների ճիշտ աշխատանքը միայն այն ժամանակ, յերբ դիմադրությունն իշխանության ներկայացուցչին ցույց է արվում նրա կողմից պաշտոնական պարտականությունները կատարելու ժամանակ: Դիմադրությունն իշխանության ներկայացուցչին, վորը չի գրանցվում իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու մեջ, չի կարող վնաս հասցնել իշխանության որդանների ճիշտ աշխատանքին, դրա համար ել չի կարող դիտվել վորպես իշխանության որդանի դեմ ուղղված հանցագործություն: Այսպես, որինակ, տնային հանդամանքներում դառնալով միլիցիոներին հարեանները թույլ չեն տալիս նախատեսված ինքնակամ կերպով տեղաշարժել հարեանների իրերը: այդ չի կարող դիտվել վորպես դիմադրություն իշխանությանը, այսինքն՝ հանցագործություն, վոր նախատեսված է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդվածով: Յեւ դա հասկանալի չէ, վորովհետեւ իշխանության ներկայացուցչին դիմադրելը, ներկա դեպքում միլիցիոներին, այստեղ կապված չէ նրա կողմից իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու հետ: Իներած որինակի մեջ միլիցիոները գործում են վոչ վորպես իշխանության ներկայացուցիչ, այլ վորպես մասնավոր անձնավորություն, վորպես բնակարանի կենտրոններից մեկը: Այլ բան է, յերբ հենց նույն միլիցիոներին դիմադրություն է ցույց արվում այն վայրկյանում, յերբ նա, որինակ, քննիչի հանձնարարությամբ,

բնակարանում խուզարկություն է կատարում: Այդ դեպքում դիմադրությունն անալոգիան կարող է խանգարել իշխանության ներկայացուցչին՝ միլիցիոներին ճիշտ աշխատանքը և դրանով իսկ խախտել հետաքննություն համապատասխան որդանների ճիշտ գործունեությունը:

Հարկավոր է, սակայն, այդ դեպքում նկատի ունենալ, վոր քրեական որենքի մեջ խոսքը իշխանության ներկայացուցիչներին՝ որեմեկ նրանց վրա դրված պարտականությունների կատարման ժամանակ դիմադրություն ցույց տալու մասին է, այսինքն՝ ընդդմիվ է իշխանության ներկայացուցչի կողմից կատարվող գործողություններին որինականությունը: Յեթե դատական կատարածուն, իր մոտ ունենալով սենյակը վերցնելու մասին դատարանի վճիռը, ներկայանում է բնակարանի դատարանի այդ վորդումը կատարելու համար և ընդամին հանդիպում է դիմադրության, այստեղ առկա չէ այն հանցագործությունը, վոր նախատեսված է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածում: Իսկ յեթե դատական կատարածուն բնակարան է ներկայանում և ինքնակամ, առանց դատարանի կամ իշխանության որդանի վորեւե վճռի, աշխատում է ազատել քաղաքացու կողմից զբաղեցրած սենյակը, և վերջինը այդ դեպքում նրան դիմադրություն է ցույց տալիս, ապա այդպիսի դիմադրությունը չի կարող քրեական պատասխանատվության կանչվել ըստ ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդվածի, վորովհետեւ տվյալ դեպքում ինքը՝ դատական կատարածուն է ապորինի գործողություններ կատարում:

Իշխանության դիմադրելը կարող է միայն արտահայտվել ակտիվ այնպիսի գործողություններում, վորոնք անմիջականորեն արգելափակում, խանգարում են իշխանության ներկայացուցիչներին կատարել իրենց պաշտոնական պարտականությունները: Որինակ, իշխանության ներկայացուցչի կողմից խուզարկություն կատարելու ժամանակ վորեւե իր վերցնելու ընթացքում խուզարկվողն աշխատում է փախուցնել և վոչնչացնել այդ իրը, այսինքն աշխատում է արգելափակել իրը վերցնելուն: Իշխանության ներկայացուցչի պաշտոնական գործողությունների կատարման դեմ միայն բանավոր բողոքը չի կարող դիտվել վորպես դիմադրու-

թյուն իշխանությանը: Այդ տեսակետից միանգամայն ճիշտ կերպով **ՌԽՖՍՀ** Գերագույն դատարանի Քրեական-վճարելի կոլեգիան (1934 թ.) իշխանության ղեկավարության կազմ չգտալի Կ—ի գործողություններում, վրը փողոցի շարժման կապը խանգարելու համար միլիցիայի բաժանմունք գնալու վերաբերյալ միլիցիոնների առաջարկին բանավոր բողոք հայտնեց իրեն միլիցիա տանելու դեմ, հեմվելով աշխատանքից ուշանալու վախի վրա:

Յեթե գործողություններն իշխանության ներկայացուցչի վերաբերմամբ ուղղակիորեն չեն արգելակվում նրան կատարելու իր պաշտոնական պարտականությունները, ապա այդ գործողությունները չեն կարող ղեկավել վորպես ղեկավարություն իշխանությանը, այլ կարող են միայն հետևյալի քրեական պատասխանատվություն Քր. Որ. ալ հոգվածներով: Որինակ, խուզարկություն ժամանակ խուզարկվողը, չարգելակելով խուզարկություն կատարելուն, իշխանության ներկայացուցչի հասցեին արտահայտում է նախատական, անցնելու խոսքեր: Այդ դեպքում չի լինի ղեկավարություն իշխանությանը, այլ կլինի մի հանցագործություն, վորը նախատեսված է **ՌԽՖՍՀ** Քր. Որ. 76 հոգվածով¹ վերաբերմամբ իշխանությանը:

Իշխանությանը ղեկավարելու ավարտված հանցագործություն համարվում է այն մոմենտը, յերբ այս կամ այն յեղանակով խոչընդոտ է հարուցվում իշխանության ներկայացուցչին՝ որենքով նրա վրա դրված պարտականությունների կատարմանը: Իշխանությանը ղեկավարելու հետևանքների հարցը, այսինքն այն հարցը, թե արդյոք ցույց տրված ղեկավարությունը իշխանության ներկայացուցչի գործողություններում կանգառում մտցրեց թե չմտցրեց, կարող է նշանակություն ունենալ դատարանի կողմից պատիժը վորոշելու ժամանակ միայն:

Իշխանության ներկայացուցչին ղեկավարություն է ցույց տրվում ամենից հաճախ այն անձնավորություն կողմից, վորի վերաբերմամբ իշխանության ներկայացուցչի կատարում է որինական այս կամ այն գործողությունները: Սա—

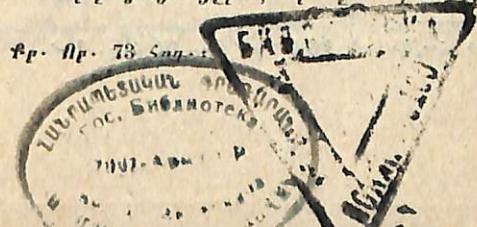
կայն իշխանությանը ղեկավարելն առկա կլինի նաև այն ժամանակ, յերբ իշխանության ներկայացուցչի գործողությունները, վորոնց կատարմանը ընդգլխանում է մեղադրյալը, նրան չեն ել վերաբերել: Այսպես, որինակ, միլիցիոնների կողմից քաղաքացուն ձերբակալելու ժամանակ ղեկավարություն ցույց է տալիս վոչ թե ձերբակալվողը, այլ նրա բարեկամը, վորն աշխատում է խոչընդոտ հանդիսանալ միլիցիոններին ձերբակալվածին միլիցիայի բաժանմունք տանելուն: Այդ բարեկամի գործողությունները նույնպես պետք է ղիտել վորպես ղեկավարություն իշխանությանը: Յեւ դա լիապես հասկանալի յե. իշխանության ներկայացուցչներին՝ նրանց որինական պարտականությունների կատարմանը խոչընդոտ հարուցելու վտանգավորությունն ամենեւին չի նվազում այն բանից, թե ինչպիսի անձնավորության կողմից է այդ խոչընդոտը հարուցվում՝ արդյոք այն անձի կողմից, վորի վերաբերմամբ կատարվում է յին իշխանության ներկայացուցչի որինական գործողությունները, թե այն անձի կողմից, վորին իշխանության ներկայացուցչի այդ գործողություններն ուղղակիորեն չեն վերաբերում:

Այն դեպքերում, յերբ իշխանության ներկայացուցչին ղեկավարություն են ցույց տալիս շատ մարդիկ, ամբողջով, առկա կլինի այլ հանցագործություն՝ մատսայական անկարգություններ, վորոնք նախատեսված են վարչակարգի դեմ ուղղված առանձնապես վտանգավոր հանցագործությունների բաժնում: (**ՌԽՖՍՀ** Քր. Որ. 59² հոգվածում)¹:

Իշխանության ներկայացուցչին ղեկավարելու համար քրեական պատասխանատվություն կարող է լինել միայն այն դեպքում, յերբ իշխանության ներկայացուցչին ղեկավարություն ցույց տվողը գիտակցում էր, վոր ինքն իր գործողություններով խոչընդոտ է հանդիսանում իշխանության ներկայացուցչին կատարելու որեմով նրա վրա դրված պարտականությունները: Այն դեպքում, յերբ քաղաքացին չէր գիտակցում, չգիտեր, վոր ինքը ղեկավարություն է ցույց տալիս իշխանության ներկայացուցչին, սխալմամբ իշխա—

¹ Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 101 հոգ.:

² Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 73 հոգ.:

նության ներկայացուցչին ընդունելով մասնավոր անձի տեղ, ապա տվյալ քաղաքացու գործողությունները չեն կարող դիտվել վորպես ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածով նախատեսված հանցագործություն: Ճիշտ նույնպես ել պետք է վճռվի հարցը նաև այն դեպքերում, յերբ իշխանության ներկայացուցչին դիմադրություն ցույց տվողը չեն յենթադրում, վոր վերջինը գտնվում եր իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու մեջ:

ՌՍՖՍՀ, ինչպես և միութենական մյուս հանրապետությունները Քրեական օրենսգրքերը նախատեսում են իշխանության դիմադրելու յերկու տեսակ՝ հասարակ և ծանր:

Իշխանությանը դիմադրելու հասարակ տեսակին իշխանության ներկայացուցչի նկատմամբ բռնություն չի ուղեկցում (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդ. 2 մաս)¹: Որինակ, քաղաքացին, վորի մոտ իշխանության ներկայացուցչի՝ քննիչը ներկայացել է խուզարկություն կատարելու համար, խոչընդոտ է հանդիսանում իրերի և փաստաթղթերի գնմանը, թույլ չտալով քննիչին մոտենալու նրանց:

Իշխանությանը դիմադրելու հասարակ տեսակը պատժվում է ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. և միութենական մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. ազատազրկումով կամ հարկադիր աշխատանքներով մինչև 6 ամիս ժամանակով կամ տուգանքով մինչև 500 ռուբլի:

Իշխանությանը դիմադրելու ծանր տեսակն իշխանության այնպիսի դիմադրությունն է, վորը ուղեկցվում է իշխանության ներկայացուցչի նկատմամբ բռնություն գործադրելով (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդ. 1-ին մաս): ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդ. մեջ չի հայտարարվում բռնություն հասկացությունը, վորը կարող է ցույց տրվել իշխանության ներկայացուցչին դիմադրելու ժամանակ: Բռնությունը, վորի մասին խոսվում է ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդ. 1-ին մասի մեջ, կարող է կրել ամենաբազմազան բնույթ. հարվածներ, ծեծեր, մարմնական ծանր և թեթև վնասվածքներ, ազատազրկում, սպանություն և այլն:

Միութենական ատանձին հանրապետությունների Քրեա-

կան Որ. մեջ (որինակ՝ Վրացական, Ուկրաինական, Բելո-ռուսական և Ուզբեկական ՌՍՀ Քր. Որ.) ուղղակիորեն մասնացույց է արվում իշխանությանն այնպիսի դիմադրություն ցույց տալը, վորն ուղեկցվում է իշխանության ներկայացուցչի սպանությամբ, մարմնական ծանր վնասվածքներով և բռնություն այլ տեսակներով: ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդ. 1-ին մասում հիշած բռնություն տակ հարկ է հաշվանալ վոչ միայն Ֆիզիկական բռնությունը, այլ և հոգեբանական ամեն տեսակի բռնությունը, որինակ, իշխանության ներկայացուցչին սպառնալը, վախեցնելը:

Իշխանությանը դիմադրելու ծանր տեսակը տեղի չեն ունենում այն ժամանակ, յերբ բռնությունը իշխանության ներկայացուցչի վերաբերմամբ՝ իշխանության ներկայացուցչին հատուկ ձևի, յեղանակի խոչընդոտ է հանդիսանում որեմեով նրա վրա դրված պարտականությունները կատարելու: Որինակ, միլիցիոների կողմից կողոպտչին կալանավորելու փորձի ժամանակ վերջինը միլիցիոներին հարվածներ է հասցնում՝ նպատակ ունենալով խոչընդոտ հանդիսանալ որինական կալանավորմանը: Իսկ յեթե իշխանության ներկայացուցչի վերաբերմամբ բռնությունը չեն հետապնդում խոչընդոտ հանդիսանալ նրան կատարելու իր պաշտոնական պարտականությունները, այլ առաջացել եր ուրիշ դրդապատճառներով, որինակ՝ վրիժառության, շահագիտական և այլ, ապա այդպիսի բռնությունը իշխանության ներկայացուցչի վերաբերմամբ չի կարող դիտվել վորպես դիմադրություն իշխանությանը: Որինակ, քրեական հետախուզություն բերված գողը հարվածում է քրեական հետախուզության գործակալին վրեժ առնելու նպատակով իրեն հետախուզություն բերելու համար: Այստեղ բռնությունը չի հանդիսանում իշխանության ներկայացուցչին իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու խանդարիչ միջոց, այլ առաջացել է վրիժառությանից, ուստի և չի կարող դիտվել վորպես դիմադրություն իշխանությանը, այլ պետք է հետևյալի քրեական պատասխանատվություն ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. ուրիշ հոդվածներով:

Չեն կարող նույնպես վորպես իշխանությանը դիմադրել-

¹ Հայկական ՌՍՀ Քր. Որ. 97 հոդ. 1 մ.:

լու ծանր տեսակ դիտվել մի անձնավորության դործողութ-
յունները, վորը, լինելով հարբած միճակում ձերբակա-
լած, միլիցիա բերելու ժամանակ հրում է միլիցիոներին,
դուրս պրծնելով վերջինի ձեռքերից, չցանկանալով յե-
թարկվել ձերբակալման:

Իշխանությանը գիմադրելը, միացած բռնության հետ,
անհրաժեշտ է տարբերել բանդիտիզմից (ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 59³
հոդված)¹, ինչպես նաև տերրորիստական ախտից
(ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 58⁸ հոդ.) : Այն դեպքերում, յերբ իշխա-
նության ներկայացուցչին գիմադրություն են ցույց տալիս
դիմաձեռն քանդան կամ այդ քանդանի առանձին, անդամները
(որինակ՝ զինված բանդիտներին կալանավորելու ժամանակ),
իշխանությանն այդպիսի գիմադրությունը պետք է դիտվի
վորպես բանդիտիզմ, ըստ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 59³ հոդվածի:

Յեթե իշխանության ներկայացուցչի նկատմամբ գի-
մադրությունը բռնությամբ է ցույց տրված հակահե-
ղափոխական նպատակներով, ապա իշխանության այդպիսի
գիմադրությունը պետք է դիտվի վորպես հակահեղափոխա-
կան հանցագործություն:

Իշխանությանը գիմադրելը, դուրսդրված իշխանության
ներկայացուցչի նկատմամբ դործողություն հետ,
սպառնում է ազատազրկմամբ մինչև 10 տարի ժամանա-
կով:

3. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՈՒՑԻՉՆԵՐԻՆ ԲՈՆԱԴԱՏԵԼԸ

Իշխանությանը գիմադրելու հետ մոտիկ չլիովում է նաև
վարչակարգի դեմ ուղղված մյուս հանցագործությունը,
վորը նախատեսված է ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. նույն այդ 73-րդ
հոդվածով՝ իշխանությանը բռնադատելը: Այն հասարա-
կական մեծ վտանգ է ներկայացնում, վորովհետև տվյալ
դեպքում իշխանության ներկայացուցչի բռնադատվում է
բացահայտորեն ապրիմի գործողություններ կատարելու:
Որինակ՝ բռնադատել միլիցիոներին՝ իր ուղեկցած հանցա-
գործին ազատելու:

¹) Հայկական ՍՍՀ Քր. Որ. 74 հոդ.:

ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածը խոսում է իշխանու-
թյան ներկայացուցչին ներքին ապրիմի գործողությունների
կատարման բռնադատելու մասին: Ուստի պաշտոնատար ան-
ձի բռնադատումը, վորը իշխանության ներկայացուցչի չի
հանդիսանում, չի կարող քրեական պատասխանատվության
տեղիք տալ ըստ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածի: Անվի-
ձելի յե, վոր յուրաքանչյուր պաշտոնատար անձի, թեկուզ
և նա իշխանության ներկայացուցչի չի, ապրիմի գործո-
ղություններ կատարելու բռնադատելը վտանգ է ներկայաց-
նում: Որինակ, հիմնարկության վարչին հարկադրելը, վոր
նա հիմնարկության անունից տա՝ բացահայտորեն ապրիմի
տեղեկանք: Սակայն բռնադատման այդպիսի տեսակները
պետք է քրեական պատասխանատվության հարուցեն վոչ թե
ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածով, այլ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73¹
հոդ. 2 մասով՝—պաշտոնատար անձի վերաբերմամբ
բռնություն կատարելու համար:

Բռնադատման տակ հարկ է լսել բռնի ներգործու-
թյուն անհատի վրա: Բռնի այդ ներգործությունը կարող է
լինել ինչպես ֆիզիկական, այնպես էլ հոգեկան: Ֆիզիկա-
կան ներգործման որինակ կարող է լինել միլիցիայի աշխա-
տակցին հարվածներ հասցնել՝ նպատակ ունենալով հար-
կադրել վերջինին՝ նրա կողմից ուղեկցվող կալանավորին
ազատելու: Հոգեկան ներգործության որինակ կարող է լի-
նել քրեական հետախուզության աշխատակցին սպանելու
սպառնալիքը, յեթե վերջինը չի վճռապես իրեղեն ապա-
ցույցները:

Սակայն իշխանության ներկայացուցչին բռնադատելը
միայն այն ժամանակ կարող է դիտվել վորպես քրեականու-
րեն-պատժելի հանցանք, յերբ տեղի ունենա բռնադատու-
թյուն իշխանության ներկայացուցչին՝ կատարելու, ինչ-
պես ասված է ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածի մեջ, բա-
ցահայտորեն ապրիմի գործողություններ: Ուստի իշխանու-
թյան ներկայացուցչին որինական և հասարակական կարգի
չահերի համար անհրաժեշտ գործողություններ կատարելուն
բռնադատելը չի կարող դիտվել վորպես հանցագոր-

²) Հայկական ՍՍՀ Քր. Որ. 97-րդ հոդ.:

ծուծյուն։ Յեւ դա լիովին հասկանալի չէ, վորովհետեւ իշխանութեան բռնադատութեան՝ վորպէս հանցադործութեան՝ վտանգը կայանում է իշխանութեան որդանների նորմալ և ճիշտ գործունեութեանը վնաս պատճառելու մեջ։ Իսկ այն դեպքերում, յերբ իշխանութեան ներկայացուցչին հարկադրում են կատարելու որինական և անհրաժեշտ գործողութիւններ, հետեւաբար և հասարակականորեն՝ ոգտաւէտ գործողութիւններ, իշխանութեան որդաններին վնաս պատճառելու մասին խոսելու հիմք չկա։

Միայն առանձին դեպքերում իշխանութեան այդպիսի հարկադրանքի ժամանակ, նայած բռնադատման ձևին, կարող է ինքնիրաւլութեան կամ անհատի վերաբերմամբ բռնութիւն գործադրելու հարց ծառանալ։

ՌԽՅՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոգւածի և միութենական մյուս հանրապետութիւնների Քր. Որ. համապատասխան հոգւածներէ՝ ցուցումները՝ իշխանութեան ներկայացուցչին՝ բացահայտորեն ապրիլինի գործողութիւնների կատարման բռնադատելու մասին՝ հարկ է հատկանալ ինչպէս իշխանութեան ներկայացուցչին՝ բացահայտորեն ապրիլինի գործողութիւններ կատարելու բռնադատման խմաստով, այնպէս եւ իշխանութեան ներկայացուցչին՝ բացահայտորեն ապրիլինի անգործութեան հարկադրման խմաստով։ Որինակ, յերբ քրեական հետախուզութեան գործակալին ուժով բռնադատում են հրաժարելու բանդիտին կալանաւորելուց և բռնելուց, այդպիսի բռնադատութիւն կատարելու համար քրեական պատասխանատւութիւնը պետք է վրա հասնի ըստ նույն այդ ՌԽՅՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոգւածի։

Քննարկելով հանցադործութիւնն առկա կլինի իշխանութեան ներկայացուցչին՝ բացահայտորեն ապրիլինի գործողութիւններ կատարելու հարկադրման միայն մի փաստի հաստատման դեպքում։ Այն հարցը, թե իշխանութեան ներկայացուցչի կատարել և արդյոք (հարկադրման հետեւանքով) ապրիլինի այս կամ այն գործողութիւնը, թե դեռ չի կատարել, կարող է նշանակութիւն ունենալ քննարկելով հանցադործութեան համար պատիժը վորոշելու ժամանակ միայն։

1) Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 97 հոգ.։

Քննարկելով հանցադործութեան համար քրեական պատասխանատւութիւնը կարող է տեղի ունենալ միայն այն դեպքում, յերբ իշխանութեան ներկայացուցչի բռնադատութիւն կատարողը գիտակցի, վոր իմք բռնութիւն է կատարում իշխանութեան ներկայացուցչի վրա՝ նպատակ ունենալով հարկադրելու վերջինին, վոր բացահայտորեն ապրիլինի գործողութիւններ կատարի։

Պաշտոնատար անձի կողմից իրեն յենթարկւողին՝ բացահայտորեն ապրիլինի գործողութիւններ կատարելու հարկադրման դեպքում, յեթե այդ հարկադրումը կատարւել է պաշտոնատար անձի կողմից ոգտադործելով իր պաշտոնական դիրքը, քրեական պատասխանատւութիւնը հանցաւորի համար վրա չէ հասնում պաշտոնական հանցադործութեան՝ իշխանութիւնն ի չարք գործադրելու կամ թե իշխանադանցութեան համար (ՌԽՅՍՀ Քր. Որ. 109-րդ և 110-րդ հոգ. հոգ.)¹։

Իշխանութեան ներկայացուցչի՝ բացահայտորեն ապրիլինի գործողութիւնների կատարման բռնադատութիւնը պատժւում է նույն այն ձևով, ինչպէս և իշխանութեան դիմադրելը։

4. ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐ ԱՆՁՆԵՐԻՆ ՅԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻՆ ՍՊԱՌՆԱԼԸ

Իշխանութեան որդանների ուղիղ և նորմալ գործունեութեան խանգարումը կարող է վրա հասնել վոչ միայն իշխանութեանը չենթարկւելուց, դիմադրելուց կամ հարկադրելուց, այլ նաեւ իշխանութեան ներկայացուցչներին սպառնալուց։ Ըստ ելութեան, յեթե վորեւէ մի անձ սպառնութեամբ սպառնա միլիցիայի աշխատակցին, նպատակ ունենալով հարկադրել նրան, վոր հրաժարվի պաշտոնական այս կամ այն գործողութիւնները կատարելուց, ապա այդպիսի սպառնալիքն անկասկած կարող է բացատարար անդրադառնալ իշխանութեան ներկայացուցչի պաշտոնական գործունեութեան վրա։ Ահա թե ինչու քրեական որեւոր նախատեսում է հատուկ հանցադործութիւն՝ պաշտոնատար անձի

1) Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 135—136 հոգւածները։

կամ հասարակական աշխատողների վերաբերմամբ սպառնալը (ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. I մաս. և միլիթենական մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. համապատասխան հոդվածները) ¹:

Յեթե վերևում քննարկված հանցագործությունների, այսինքն իշխանությունը չենթարկվելու, իշխանությունը դիմադրելու և իշխանությունը բռնադատելու ժամանակ խոսքը վերաբերում էր միայն իշխանության օրգանների նորմալ և ուղիղ գործունեություն խանդարմանը, ապա ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. I մասը նկատի ունի վտանգություն վնասի միայն իշխանության օրգանների, այլ և պետական յուրափանջյուր հիմնարկի և ձեռնարկության ճիշտ և նորմալ գործունեությունը դեմ: Այդպիսի յեղրակացություն հարկ է անել 73¹ հոդ. I մասի բուն տեքստից, վորտեղ խոսվում է պաշտոնատար ամեն մի անձի նկատմամբ սպառնալը և պաշտոնատար ամեն մի անձի նկատմամբ սպառնալը: Դեռ ավելին, 73¹ հոդվածի մեջ խոսվում է նույնպես հասարակական աշխատողներին սպառնալու մասին, այսինքն. նկատի ունի՝ այդպիսի սպառնալքի հետևանքով հասարակական կազմակերպությունների ճիշտ և նպատակահարմար գործունեություն խանդարումները:

Այդ հասկանալի չե, վորովհետև պաշտոնատար անձներին և հասարակական աշխատողներին սպառնալու հետևանք կարող է լինել խորհրդային պետական արարատի և հասարակական կազմակերպությունների այս կամ այն ճյուղի կանոնավոր գործունեություն խանդարումը:

Պաշտոնատար անձնավորություն ասելով, վորտեղ սպառնալու մասին խոսվում է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. I մասի մեջ, հարկ է հասկանալ այն անձնավորություններին, վորտեղ նախատեսված են ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 109 հոդվածի ծանոթություն մեջ (այդ ծանոթություն մեջ տրվում է պաշտոնատար անձնավորությունների վորոշումը):

Հասարակական աշխատողների թվին, վորտեղ վերաբերում էր կարող է սպառնալք կատարվել, հարկավոր է դասել այն բոլոր անձնավորություններին, վորտեղ տանում են հա-

սարակական այս կամ այն աշխատանքները: Ստալինյան Սահմանադրություն 126-րդ հոդվածի համաձայն ՌՍՀՄ մեջ հասարակական կազմակերպություններ հանդիսանում են. արդիֆիսիոնալ միությունները, կոոպերատիվ միությունները, յերիտոստարություն կազմակերպությունները, սպորտային և պաշտպանական կազմակերպությունները, տեխնիկական և դիտական ընկերությունները և համամիությունական կոմունիստական (բոլշևիկների) կուսակցությունը, վորը աշխատավորների առաջավոր ջոկատն է՝ սոցիալիստական կարգի ամրապնդելու և զարգացնելու համար նրանց մղած պայքարում և աշխատավորների բոլոր ինչպես հասարակական, այնպես և պետական կազմակերպություններին ղեկավարող կորիզն և ներկայացնում: Այսպիսով ամեն մի անձ, վորն ակտիվ աշխատում է թվարկած հասարակական կազմակերպություններից մեկի մեջ, պետք է համարվի հասարակական աշխատող:

Սպառնալքը, վորի մասին խոսվում է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. I մասի մեջ, հանդիսանում է անձի վրա հագեղան բռնության տեսակներից մեկը, վորը կիրառվում է նպատակ ունենալով անձնավորությանը հարկադրել կատարելու կամ չկատարելու վորոշակի գործողություններ:

Սակայն իշխանությունների ներկայացուցչի, պաշտոնատար անձի կամ հասարակական գործչի նկատմամբ կիրառված ամեն մի սպառնալք չի կարող պատժելի լինել: Սպառնալքը պատժելի կարող է լինել միայն այն ժամանակ, յերբ այն հակաիրավական է, այսինքն այնպիսին, վորին քաղաքացիներն իրավունք չունեն ղեկելու: Ուստի, որինակ, պաշտոնատար անձին կամ հասարակական աշխատողին այն կամ այն գործողություն կատարելու կամ չկատարելու դեպքում նրա վրա բոլոր առավել սպառնալք պատժելի լինել չի կարող: Պաշտոնատար անձին սպառնալք սպառնալքը, յեթե նա չի կատարել այս կամ այն գործողությունը չա՛հ սպառնացողի, անպայման պետք է պատժելի լինի, վորովհետև այդպիսի սպառնալքը հակաորինական, հակաիրավական և հանդիսանում: Բացի այդ այն սպառնալքը, վորի մասին խոսվում է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. I մասում, պետք է լինի իսկական սպառնալք, այսինքն

¹) Հայկական ՌՍՀ Քր. Որ. 97-ա հոդ.:

այնպիսին, վոր ընդունակ լինել աշխատանքի ուժեղ ներդրածություն անելու պաշտոնատար անձի կամ հասարակական աշխատողի վրա, վոր այդ հարկադրեր նրանց կատարելու կամ չկատարելու վորոշակի դործունեություններ: Այդպիսի խեղական սպառնալիքներ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 731 հոդ. I մասը և միութենական մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. համապատասխան հոդվածները¹ համարում են 1) սպանություն մատուցելը, 2) գույքի վնասնպատակ սպառնալիքը և 3) լուծարելու կատարելու սպանալիքը (մարմնական վնասվածքներ, հարվածներ, ծեծ և այլն հասցնել):

Պաշտոնատար անձի կամ հասարակական աշխատողի վերաբերմամբ նկարագրած սպառնալիքները կարող են արտահայտվել ինչպես բռնաբռնող, այնպես էլ դրավոր ձևով: Սպառնալիքը պաշտոնատար անձնավորությունը կարող է փոխանցվել ինչպես իրեն՝ սպառնացողի կողմից անմիջականորեն, այնպես էլ յերրորդ անձնավորությունների միջոցով:

Սպառնալիքը՝ պաշտոնատար անձների և հասարակական գործիչների նկատմամբ հանդիսանում է քրեականորեն պատժելի արարք միայն այն դեպքում, յերբ այդ սպառնալիքը կիրառվում է պաշտոնատար անձնավորությունների և հասարակական աշխատողների պաշտոնական կամ հասարակական գործունեությունը ի շահ սպառնացողի ընդհանրության կամ փոխիսելու նպատակով:

Սպառնալիքի վտանգավորությունը կայանում է հենց նրանում, վոր այն կարող է կարմալուծել կամ խախտել պաշտոնատար անձնավորությունների կամ հասարակական աշխատողների գործունեությունը, իսկ դրանով էլ լուրջ վնաս հասցնել պետական ապարատի և հասարակական կադրակերպությունների աշխատանքին: Այնտեղ, վորտեղ սպառնալիքը պաշտոնատար անձի կամ հասարակական աշխատողի նկատմամբ կապված է պաշտոնական կամ հասարակական գործունեությունը ընդհատելու կամ փոփոխելու հարկադրանքի հետ, այնտեղ չկա միասին հասուցում պետական ապարատի և հասարակական կադրակերպությունների գործունեությունը: Որինով՝ պաշտոնատար անձնավորու-

թյանը սպառնալիք սպառնալիքը՝ նպատակ ունենալով հարկադրել վերջինին սպառնացողին հանձնել անձամբ պաշտոնատար անձնավորությունը պատկանած դրամը, պետք է վորակվի վոր թե ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 731 հոդ. I մասով, այլ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 174 հոդ.² վորպես հարստահարություն կամ թե ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 165 հոդ.² վորպես կողոպուտ:

Պաշտոնական կամ հասարակական գործունեությունը ընդհատելու կամ փոփոխելու նպատակով պաշտոնատար անձնավորությունը կամ հասարակական աշխատողի վերաբերմամբ կիրառած սպառնալիքի համար քրեական պատասխանատվությունը պետք է վրա հասնի անկախ այն բանից, թե սպառնալիքի հետևանքով ընդհատվել կամ փոփոխվել է պաշտոնատար անձնավորությունը կամ հասարակական գործչի գործունեությունը թե վոր:

Քննարկվող հանցագործությունն առկա կլինի հենց սպառնալիքի դեպքում, իսկ նրա հետևանքները կարող են նշանակություն ունենալ պատժի չափը վորոշելու ժամանակ միայն:

Այն դեպքերում, յերբ սպառնալիքն ուղղված էր կոլտնտեսականների կամ կոլտնտեսությունը պաշտոնատար անձերի հասցեյին և հանդիսացել էր կոլտնտեսությունից կոլտնտեսականների դուրս դալու հարկադրանքի միջոց, կոլտնտեսությունը քայքայելու միջոց—քրեական պատասխանատվության պետք է կանչել 1932 թ. ոգոստոսի 7-ի որոշումով, վորտեղ III բաժինը հատկապես քննարկում է կոլտնտեսականների նկատմամբ այդ տեսակի սպառնալիք:

Նկատի ունենալով այն, վոր սպառնալիքը՝ վորպես հոգեկան բռնություն տեսակներից մեկը, կարող է տեղի ունենալ (տե՛ս վերևում) նաև իշխանությունը ղեկավարելու ժամանակ, անհրաժեշտ է դատական պրակտիկայում տարբերել սպառնալիքը վորպես հանցագործություն, վոր նախատեսված է ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 731 հոդ. I մասում, և սպառնալիքը վորպես իշխանությունը ղեկավարելու հատկանիշներից մեկը (ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73 հոդ. I մաս):

Այդ տարբերությունը կայանում է հետևյալում. իշխա-

¹ Հայկական ՍՍՀ Քր. Որ. 97-ա հոդ.:

² Հայկական ՍՍՀ Քր. Որ. 205 հոդ.:

³ Նույն ակտում, 196 հոդ.:

նությանը զիմադրելու ժամանակ սպառնալիքը տեղի ունի իշխանության ներկայացուցչի կողմից իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու մոմենտին և միջոց և ծառայում խոչընդոտ հանդիսանալու այդ պարտականությունների կատարմանը, այսինքն այդ դեպքում սպառնալիքը իշխանությանը զիմադրելու ձևերից մեկն է: Իսկ ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. 1 մասի խմատով սպառնալիքի դեպքում չի սահմանվում, վորպեսզի սպառնալիքի մոմենտին լինեն վորոշակի վոխհարաբերություններ պաշտոնատար անձնավորությունների և սպառնացողի միջև: ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. 1 մասով նախատեսված սպառնալիքը հանդիսանում է միայն միջոց հետադադում կանխելու կամ վտիռխելու պաշտոնատար անձնավորությունների պաշտոնական այս կամ այն դործունեությունը:

Դրանից բացի, իշխանությանը զիմադրելու և ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. 1 մասով նախատեսված սպառնալիքի միջև տարբերությունն այն է, վոր իշխանությանը զիմադրելու ժամանակ սպառնալիքն արտահայտված է իշխանության ներկայացուցչի նկատմամբ, իսկ ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. 1 մասի խմատով սպառնալիքի ժամանակ սպառնալիքը կարող է ուղղված լինել պաշտոնատար յուրաքանչյուր անձնավորության նկատմամբ, և վոչ թե միայն իշխանության ներկայացուցչի, այլ նույնիսկ հասարակական աշխատողի վերաբերմամբ:

Քննարկված հանցագործություն համար քրեական պատասխանատվությունը կարող է տեղի ունենալ, յերբ սպառնացողը գիտակցում էր, վոր իր սպառնալիքը ուղղված է պաշտոնատար անձի կամ հասարակական աշխատողի դեմ, և ցանկանում էր սպառնալիքի միջոցով ընդհատել կամ փոփոխել այդ անձնավորությունների պաշտոնական կամ հասարակական գործունեությունը:

Քննարկված հանցագործությունն ըստ ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. պատժվում է հարկադիր աշխատանքներով մինչև 6 ամիս ժամկետով, կամ տուգանքով մինչև 300 ռուբլի, կամ վտարումով տվյալ վայրի սահմաններից և պարտադիր կերպով բնակեցնելով ուրիշ վայրերում կամ սուսնց դրան մինչև 3 տարի ժամկետով:

5. ԲՈՒՆՈՒԹՅՈՒՆ ՊԱՇՏՈՆԱՏԱՐ ԱՆՁՆԵՐԻ ՅԵՎ ՀԱՍԱՐԱԿԱԿԱՆ ԱՇԽԱՏՈՂՆԵՐԻ ՎԵՐԱԲԵՐՄԱՐ

Իշխանությանը զիմադրելուն և հարկադրելուն շատ մոտենում է նաև բռնությունը պաշտոնատար անձնավորությունների և հասարակական աշխատողների նկատմամբ, վոր նախատեսված է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. 2 մասով:

Յեթե իշխանությանը զիմադրելու ժամանակ տնտիջականորեն խախտվում է իշխանությանը որդանների ձեռք և նորմալ գործունեությունը, ապա պաշտոնատար անձնավորությունների և հասարակական աշխատողների վերաբերմամբ բռնություն կատարելու հետևանքով կարող է լուրջ վնաս սրտաճաղիկ պաշտոնատար անձնավորությունների և հասարակական աշխատողների պաշտոնական կամ հասարակական գործունեությունը: Որինակ, հասարակական աշխատողի նկատմամբ բռնություն գործադրելը, վորը ձևափոխություն մեջ տեղի ունի սպառնալիքի և տանում գործադրումների դեմ:

ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 73¹ հոդ. 2-րդ մասում խոսվում է հասարակական տեղիվառների նկատմամբ բռնի գործողությունների կատարելու մասին, արտադրություն հարվածախններ, ինչպես նաև կոտորածատկանների նկատմամբ բռնություն գործադրելու մասին:

Հասարակական-տեղիվառներ ասելով հարկ է հասկանալ այն անձնավորություններին, վորոնք տեղիվ աշխատանք են տանում հասարակական այս կամ այն կազմակերպություն մեջ (կուսակցական և կոմյունիստական աշխատողներ, պրոֆմիտեանական աշխատողներ և այլն):

Ստախանովյան շարժման հզոր դարգացումը, վորով ներկայումս ՌՍՀՄ մեջ ընդգրկված են միլիոնավոր աշխատավորներ, ջանքատված դատակարգային թշնամիների մեղացորդների, խուլիգանական և հակահասարակական այլ երեմենությունների կողմից դեպի այդ շարժումը դիմադրություն առաջ բերել: Այդ դիմադրությունն ընդունել աճեցատարեր ձևեր և, մասնավորապես, արտահայտություն դառնալ ստախանովականների նկատմամբ բռնություններ սարքելու ձևերի մեջ: Ստախանովականների նկատմամբ վտանգություն

առանձնակի վտանգավորությունը հաշվի առնելով՝ ՌԽՖՍՀ Գերագույն Դատարանի Նախագահությունը 1935 թ. նոյեմբերի 28-ին հատկապես մատնանշեց «ստախանովականների դեմ ուղղված հանցավոր վտանգությունների գործերի վերաբերմամբ խիստ ռեպրեսիա ապահովելու» անհրաժեշտությունը, «այդ հանցագործությունները վտրակելով, նախաձործի կոնկրետ հանդամանքներին, կամ 73¹ հոդ. 2 մասով, կամ էլ ՌԽՖՍՀ Ք. Որ. 58¹⁰ և 58⁸ հոդվածներով:

Անձնավորությունների յերրորդ խումբը, վորոնց վերաբերմամբ կարող է բունություն գործադրվել, հանդիսանում են կայունության հանդեպ: ՌԽՖՍՀ Գերագույն Դատարանի Նախագահությունը իր 1936 թ. փետրվարի 13—14-ի վորոշման մեջ առաջարկեց այդ հանցանքները վորակել 73¹ հոդ. 2 մասով կամ, գործի հանդամանքներից յերեկով, ՌԽՖՍՀ Ք. Որ. 58⁸ և 58¹⁰ հոդվածներով «կոլտնտեսուհի-կանանց՝ նրանց արտադրական և հասարակական գործունեության դեմ կամ նրանց դերը կոլտնտեսության մեջ նվազեցնելուն ուղղված ծաղր ու ծանակը»:

Վոչ ՌԽՖՍՀ Ք. Որ. 73¹ հոդ. 2 մասի մեջ, վոչ էլ միութենական մյուս հանրապետությունների Ք. Որ. համապատասխան հոդվածների մեջ ուղղակիորեն չի խոսվում պաշտանատար անձնավորությունների վերաբերմամբ բունություն գործադրելու մասին: Սակայն անպայման պաշտոնատար անձնավորությունների նկատմամբ բունություն գործադրելն էլ պետք է հետապնդվի ՌԽՖՍՀ Ք. Որ. 73¹ հոդ. 2 մասով: Այդպիսի յեղրակացություն անհրաժեշտ է կատարել քննարկվող հանցագործության՝ սպառնալիքի հետ առադրելուց (ՌԽՖՍՀ Ք. Որ. 73¹ հոդ. 1 մաս): Յեթե խորհրդային քրեական օրենքը հանրայնորեն-վտանգավոր և պատժելի յե համարում սպառնալիքը պաշտոնատար անձնավորությունների նկատմամբ, ապա առավել ևս վտանգավոր է հանդիսանում բունությունը պաշտոնատար անձնավորությունների վերաբերմամբ: Ճիշտ է, առանձին դեպքերում պաշտոնատար անձնավորությունների նկատմամբ բուն գոր-

ծողություններ կատարելն ընդգրկում է իշխանությունը դիմադրելու կամ հարկադրելու հասկացություն: Այդ՝ իշխանության ներկայացուցչի վերաբերմամբ բունություն կատարելու դեպքերն են նրան դիմադրելու նպատակով կամ նրան՝ ապրիսի գործողություններ կատարելու հարկադրելու նպատակով: Սակայն բունությունը կարող է յույցարվել վոչ միայն իշխանության ներկայացուցչին, այլ նաև աժեն մի պաշտոնատար անձնավորության՝ կարված նրա պաշտոնական գործունեության հետ: Այդ դեպքերը պետք է վորակվեն ՌԽՖՍՀ Ք. Որ. 73¹ հոդ. 2 մասով:

Քննարկվող հանցագործությունն առկա կլինի այն ժամանակ, յերբ հասարակական ակտիվիստների, ստախանովականների, կոլտնտեսականների և պաշտոնատար անձնավորությունների վերաբերմամբ բուն գործողությունները կատարվել են նրանց հասարակական կամ արտադրական գործունեության հետ կապված: Թվարկած անձնավորությունների վերաբերմամբ բուն գործողությունները կարող են միջոց հանդիսանալ հասարակական աշխատողներին կամ պաշտոնատար անձնավորություններին հարկադրելու, վոր դադարեցնեն իրենց հասարակական, արտադրական կամ պաշտոնական գործունեությունը, կամ էլ միջոց՝ այդ գործունեությունը յացասական ուղղություն մոտեցնելու, կամ էլ, վերջապես, վրիժառության միջոց հասարակական ակտիվիստների նրանց հարվածային, արտադրական կամ հասարակական աշխատանքների համար: Որինակ, լողը՝ գործալիքը վրիժառության նպատակով հարվածներ և հասցենում ստախանովականին նրա հարվածային, օրինակելի աշխատանքի համար:

Իսկ հասարակական աշխատողների և պաշտոնատար անձնավորությունների վերաբերմամբ՝ նրանց հասարակական կամ պաշտոնական գործունեության հետ չկապված բուն գործողություններ կատարելու դեպքում, օրինակ խանդի առիթներով կամ անձնական հողի մրա կռվելու և այլն դեպքերում այդ գործողությունները չեն կարող վորակվել 73¹ հոդ. 2 մասով: Այդպիսի դեպքերում չկա վորտնդություն հասարակական կազմակերպությունների և

1) Հայկական խՍՀ Ք. Որ. 97-ա հոդ.:

պետական աստիճանի աշխատանքի վրա և այն պետք է դիտ-
վի վորպես անձի դեմ ուղղված հանցագործություն:

Այդ տեսակետից միանգամայն ճիշտ կերպով ՌՍՖՍՀ
Գերագույն Դատարանի Քրեական-վճարելի կոլլեգիան
(1936 թ.) վերափորակեց մեղադրյալ Գ. զործողություննե-
րը 731 հոդ. 2-րդ մասից ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 143 հոդ. 2 մա-
սով, մատնանշելով, վոր ստախանայական Տիխոնովին ծե-
ծելը Գ. կողմից կատարվել է վոչ թե Տիխոնովի ստախա-
նայական գործունեությունից հետ կատրված, այլ անձնական
վրիժառությունից զրգադատանքներով:

Հարկ է նկատի ունենալ, վոր 731 հոդ. 2-րդ մասի մեջ
խոսքը վերաբերում է միայն հարվածներ հասցնելուն կամ
նման ալլ բռնի գործողություններ կատարելուն, այն-
պես վոր վոչ սպանությունը, վոչ էլ մարմնական ծանր
վնասվածքներն այստեղ չեն համընկնում հասարակական աշ-
խատողներին կամ պաշտոնատար անձնավորություններին
մարմնական ծանր վնասվածքներ հասցնելու ժամանակ և
այդ անձնավորությունների սպանությունը կատարելու ժա-
մանակ՝ կատրված նրանց հասարակական կամ պաշտոնեա-
կան գործունեությունից հետ, քրեական պատասխանատու-
թյունը պետք է վրա հասնի ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 588 հոդվա-
ծով: Ուստի և միանգամայն ուղիղ է Մոսկովայի քաղաքա-
յին դատարանը (1939 թ.) գործալիք Կ.-ի հանցագործու-
թյունը ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 588 հոդվածով վորակելու մեջ,
հանցագործություն, վորն արտահայտվել է այն բանում,
վոր գործալիք Կ. հատիչը ձեռքին հարձակվել է ցեխի վա-
րիչի վրա և նրան մարմնական ծանր վնասվածքներ է հաս-
ցրել, ըստվորում Կ.-ի հանցագործությունը հանդիսանում
էր վրիժառությունից ահա ցեխի վարիչի վերաբերմամբ նրա՝
գործալիքների և գործալքությունից դեմ մղած պայքարի հա-
մար:

Քրեական որենսդրում ուղղակիորեն ցույց է տրվում,
վոր բռնությունները հասարակական աշխատողներին և ախ-
տիվատներին վերաբերմամբ կարող են վորակվել ՌՍՖՍՀ
Քր. Որ. 731 հոդ. 2-րդ մասով միայն այն դեպքերում,
«... յերբ այդ գործողություններն ըստ բնույթի, նրանց

կատարման իրադրություն կամ հետևանքների չեն կարող
դիտվել վորպես տնտրիստական ախտ»:

Այն դեպքերում, յերբ կոլտնտեսականների նկատմամբ
բռնի գործողությունները կատարվում են նպատակ ունենա-
լով հարկադրել կոլտնտեսականներին դուրս գալ կոլտնտե-
սությունից, քրեական պատասխանատվությունը վրա յե
հասնում վոչ թե ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 731 հոդ. 2-րդ մասով,
այլ 1932 թ. որոշուտի 7-ի որենսդրով (որենքի III բաժին):

Քննարկվող հանցագործության համար քրեական պա-
տասխանատվությունը կարող է տեղի ունենալ միայն այն
պայմանով, յերբ բռնի գործողություններ կատարողը գի-
տակցում էր, վոր իմքը հասարակական աշխատողի կամ
պաշտոնատար անձնավորության վերաբերմամբ այդ գործո-
ղությունները կատարում է և վոր այդ գործողությունները
կատարում է այդ անձնավորությունների հասարակական
կամ պաշտոնական գործունեության հետ կապված:

Հասարակական աշխատողներին վերաբերմամբ բռնու-
թյուն կատարելը պատժվում է ազատազրկմամբ մինչև
5 տարի ժամանակով:

6. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑԱՑՈՒՑՁԻՆ ՎԻՐԱՎՈՐԱՆՔ ՀԱՍՑՆԵԼԸ

Իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցագործու-
թյուններից մեկը հանդիսանում է իշխանության ներկայա-
ցուցչին վիրավորելը, վոր նախատեսված է ՌՍՖՍՀ Քր.
Որ. 76 հոդվածով և միութենական մյուս հանրապետու-
թյուններին Քր. Որ. համապատասխան հոդվածներով:
Տվյալ հանցագործությունից վտանգավորությունը վորոշվում է
յերկու հիմնական մոմենտներով: Նախ, իշխանության ներ-
կայացուցչին վիրավորելու ժամանակ տեղի յե ունենում ան-
միջական վտանգություն իշխանության որդանների հեղի-
նակություն և արժանապատվությունից վրա, վորովհետև իշ-
խանության ներկայացուցչին վիրավորելու հետևանքով
քաղաքացիների աչքում ընկնում է իշխանության որդաննե-
րի հարգանքը և վտահուլությունը: Որինակ, դատավորին հա-

1) Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 101 հոդ.:

ցրած վերափորանքի ժամանակ ընկնում և դատական որդանները հեղինակությունն ու արժանապատվությունը: Յերկրորդ, իշխանության ներկայացուցչին վերափորելը կարող է իր հետևից թղթեցնել իշխանության որդանների ճիշտ դործունեությունը խանդարտ, խոչընդոտ հանդիսանալով նրանց պաշտոնական պարտականությունների հարթ ընթանալուն: Որինակ, պոռոտում կանդնած միլիցիոներին հասցրած վերափորանքներն անկասկած խանդարտ են նրան հանդիստ և ուշադիր վերաբերվելու իր պաշտոնական պարտականություններին:

Հաշվի առնելով իշխանության ներկայացուցիչներին հասցրած վերափորանքի այդ հետևանքները, խորհրդային քրեական որոնքն առանձնացնում և իշխանության վերափորելն անհատի դեմ ուղղված ընդհանուր հանցագործություններից և մտցնում և վարչական կարգի դեմ ուղղված հանցագործությունները գլխի մեջ:

ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոդ. մեջ ասվում և իշխանության ներկայացուցիչներին վերափորելու մասին, այսինքն՝ այսպիսի պաշտոնատար անձնավորությունների, վորոնք առանձին քաղաքացիների հետ ունեցած հարաբերությունների ընթացքում այս կամ այն չափով ներկայացնում են իշխանության որդանները (միլիցիոներներ, դատավորներ, քննիչներ, դատախազներ, խորհուրդների նախագահներ, անդամներ և այլն): Ուստի, որինակ, պետական վորեն հիմնարկի հաշվապահին կամ դանձադահին վերափորելը չի կարող դիտվել վորպես վերափորանք իշխանությանը, վորովհետև վոր հաշվապահը, վոր էլ դանձադահը իշխանության ներկայացուցիչներ չեն հանդիսանում: Այդպիսի անձնավորություններին վերափորելը պետք է վորակվի ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 159-րդ հոդվածով, վորպես անձնական վերափորանք, վոր նախատեսված է անձնավորության դեմ ուղղված հանցագործությունների գլխում:

Մի չարք միտթեմական հանրապետություններում, և, մասնավորապես ՌԽՖՍՀ մեջ, արդարադատությունը կեկավարող որդանները հրապարակել էյին դիրեկտիվներ, վորոնք

հնարավորություն էյին տալիս լայնորեն կիրառելու իշխանությանը վերափորելու հոդվածը: Այսպես, միլիցիայի որդաններին աջակցություն ցույց տվող անձնավորությունների պահպանությունն ուժեղացնելու նպատակով ՌԽՖՍՀ Ժյո 1936 թ. դեկտեմբերի 8-ի վորոչման մեջ առաջարկեց՝ միլիցիայի որդաններին աջակցող քաղաքացիներին հրապարակային վերափորանք հասցնելը վորակել վորպես վերափորանք իշխանությանը:

Իշխանության ներկայացուցչին հասցրած վերափորանքը պետք է վորակվի ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոդվածով միայն այն դեպքերում, յերբ իշխանության ներկայացուցչին հասցրած վերափորանքը կատարվել էր նրա կողմից իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու ժամանակ, վորովհետև միայն այդ պայմանում իշխանության ներկայացուցչին հասցրած վերափորանքը իշխանության որդանների հեղինակությունն ու արժանապատվությունը պահելու և իշխանության որդանների ճիշտ դործունեությունը խախտելու սպառնալիք է պարունակում: Այսպես, որինակ, հաճախորդներին ընդունող դատախազին հասցրած վերափորանքն անպայման քաղաքացիների աչքում պցում և դատախազության որդանների հեղինակությունն ու արժանապատվությունը և կարող է խախտել այդ որդանների խաղող ու ճիշտ աշխատանքը: Ուրիշ բան է, յերբ, որինակ, հենց նույն դատախազին վերափորանք է հասցվում այն մոմենտին, յերբ դատախազն իր բնակարանում և դտնում, տնային իրադրության մեջ և: Տվյալ դեպքում հասցրած վերափորանքը չի կարող անդադառնալ դատախազի պաշտոնական պարտականությունների կատարմանը, վորովհետև նա դտնում և տնային իրադրության մեջ, և վոր թե իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու պրոցեսում:

Իշխանության ներկայացուցչին հասցրած վերափորանքը, վորը չի դտնվում իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու պրոցեսի մեջ, թեկուզ և, իհարկե, հանցագործություն և, բայց այդպիսի հանցագործությունը պետք է հետադիվի վոր թե ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ

1) Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 185 հոդ.:

հոգվածով, այլ ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 159-րդ հոգվածով, վոր-
պես մասնավոր անձնավորության հասցրած վիրավորանք:

Իշխանության ներկայացուցչին հասցրած վիրավորան-
քը կարող է աղբյուր իշխանության ներկայացուցչի իր պաշ-
տոնեական պարտականությունների հանդիստ և ճիշտ կա-
տարման վրա միայն այն դեպքերում, յերբ վիրավորանքը
հասցվում է անմիջականորեն և անմամբ՝ իշխանության
ներկայացուցչին այն մոմենտում, յերբ նա իրականացնում
էր իր պաշտոնական պարտականությունները: Ուստի իշ-
խանության ներկայացուցչին հետևալորեն հասցրած վի-
րավորանքը, թեկուզ և վերջինը վիրավորանք հասցնելու
մոմենտին գտնվում էր իր պաշտոնական պարտականու-
թյունները կատարելու պրոցեսում, չի կարող վորակվել
ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոգվածով: Դրան համապատաս-
խան էլ ՌԽՖՍՀ Գերագույն դատարանը (1937 թ.) հանցա-
կազմ չգտավ քաղ. Խ. գործողություններում, վոր նախա-
տեսված էր ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոգվածով, գործո-
ղություն, վորն արտահայտվել էր դատավորի հասցեյին
վիրավորական արտահայտություն անելու մեջ այն մոմեն-
տին, յերբ դատավորը գտնվում էր խորհրդակցության սե-
նյակում, և առաջարկեց այդ վիրավորանքը վորակել
ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 159-րդ հոգվածով:

Վիրավորանքը, վորի մասին խոսվում է ՌԽՖՍՀ Քր.
Որ. 76-րդ հոգ. մեջ, իհարկե, հասկանալ վորպես նախատա-
ցուցիչ և վիրավորական վերաբերմունք իշխանության ներ-
կայացուցչին, այդ վերաբերմունքը զցում է նրա հեղինա-
կությունն ու արժանապատվությունը: Վիրավորանքը կա-
րող է լինել բանավոր, այսինքն՝ կարող է արտահայտվել
իշխանության ներկայացուցչի հասցեյին տարբեր տեսակի
վիրավորական և անցնողուր արտահայտությունների մեջ:
Իշխանության ներկայացուցչին վիրավորանքը կարող է
հասցվել նաև այս կամ այն գործողությունները կատարե-
լու միջոցով, վորոնք նախատեսվում են իշխանության ներ-
կայացուցչին, որինակ, յերեսին թքել, զլխարկը դցել, յե-
րեսին ապտակել և այլն: Վիրավորական խոսքերը և գործո-
ղությունները կարող են վերաբերել ինչպես հենց իշխա-
նության ներկայացուցչին (որինակ, իշխանության ներկա-

յացուցչին վիրավորական կոչումներ տալը), այնպես էլ
նրա պաշտոնական գործունեյությանը (որինակ, իշխանու-
թյան ներկայացուցչի աշխատանքի վիրավորական գնահա-
տականը):

Վորջանով վոր իշխանության ներկայացուցչին հասցը-
րած վիրավորանքի ժամանակ ամենից վտանգավորը հան-
դիսանում է քաղաքացիների աչքին իշխանության որդան-
ների հեղինակությունն և արժանապատվությունը դցելը, այդ
չափով էլ ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոգ. և միութենական
մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. համապատասխան
հոգվածները խոսում են վոր թե պարզապես իշխանության
ներկայացուցչին վիրավորանք հասցնելու մասին, այլ իշխա-
նության ներկայացուցչին հրապարակորեն վիրավորանք հա-
ցնելու մասին: Իշխանության ներկայացուցչին վիրավորանք
հասցնելը միայն այն դեպքում կարող է դցել քաղաքացիների
աչքին իշխանության որդանների հեղինակությունն ու ար-
ժանապատվությունը, յերբ այդ վիրավորանքը հասցվում է
հրապարակորեն, այսինքն միջանի անձնավորությունների
ներկայությամբ: Իշխանության ներկայացուցչի վիրավո-
րանքը, վորը նրան հասցված չէ հրապարակորեն այլ յե-
րես առ յերես, չի կարող քաղաքացիների մոտ դցել իշխանու-
թյան որդանների հեղինակությունն ու արժանապատվու-
թյունը, ուստի և պետք է դիմվի վորպես մասնավոր անձ-
նավորության հասցրած վիրավորանք:

Հարկավոր է, սակայն, նկատի ունենալ, վոր վիրավո-
րանքի հրապարակայնության առկա լինելու համար նշա-
նակություն չունի այն, թե վիրավորանք հասցնելու ժա-
մանակ վիրավորանք հասցնողից և վիրավորվողից բացի մեկ
կամ միջանի անձնավորություն էր ներկա: Դեռ ասվելին,
վիրավորանքի հրապարակայնության առկա լինելու համար
ամենևին էլ պարտադիր չէ նաև յերբորդ անձնավորության
ների ներկայությունը: Վիրավորանքը հրապարակային կլինի
նաև այն ժամանակ, յերբ այն հասցվում է յերես առ յե-
րես, բայց լսելի կամ տեսանելի յե յերբորդ անձնավորու-
թյուններին:

Հրապարակային վիրավորանք հարկավոր է ճանաչել
նաև այնպիսի վիրավորանքը, վոր հասցված է մամուլի

միջոցով, վորովհետև այդպիսի միջավորները հայտնի չեն դառնում քաղաքացիների լայն շրջանին:

Այն վերավորանքը, վորն արտահայտված է գրավոր, այսինքն՝ իշխանության ներկայացուցչին հասցված է ժամանակի նամակի կամ պաշտոնական դիմումի միջոցով, կարող է վերադառնալ հրապարակային միջավորանքի միայն այն պայմանով, յերբ ուղարկված նամակը կամ դիմումը, նախքան իշխանության ներկայացուցչին հասնելը, անցնում է յերթօրե անձնավորութունների ձեռքով և նրանց հայտնի չեն դառնում:

Իշխանության ներկայացուցիչներին վերավորանք հասցնելու համար քրեական պատասխանատվությունը կարող է տեղի ունենալ միայն այն դեպքում, յերբ վերավորանք հասցնողը գիտակցում եր, վար ինքն իր խոսքերով կամ գործողությամբ նվաստացնում է իշխանության ներկայացուցչին, ինչպես նաև գիտակցում եր, վոր վերավորանքը իշխանության ներկայացուցչին հասցվում է վերջինի կողմից իր պաշտոնական պարտականությունները կատարելու ժամանակ և հրապարակորեն: Այն դեպքերում, յերբ վերավորանք հասցնողը չէր գիտակցում, վոր ինքը վերավորանք է հասցնում իշխանության ներկայացուցչին, սխալմամբ վերջինին ընդունելով մասնավոր քաղաքացու փոխարեն, քրեական պատասխանատվությունը պետք է վրա հասնի միջ թե իշխանությանը վերավորելու համար, այլ մասնավոր մարդու վերավորանք հասցնելու համար, այսինքն ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 159-րդ հոդվածով:

Հարկավոր է ինկատի ունենալ, վոր յեթե իշխանության ներկայացուցչին վերավորանք գալիս է այն պաշտոնատար անձնավորությունից, վորին վերավորվողը ըստ ծառայության յենթակա չե (որինակ, միլիցիայի բաժանմունքի պետը վերավորում է ըստ ծառայության իրեն յենթակա միլիցիոներին), ապա այդպիսի վերավորանքը պետք է դիտվի վորպես պաշտոնական հանցագործություն՝ իշխանադաշնություն:

Իշխանության ներկայացուցչին վերավորանք հասցնելը պատժվում է ըստ ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. նպատազրկմամբ

կամ սեղդիչ աշխատանքներով մինչև 6 ամիս ժամանակով կամ տուգանքով մինչև 500 ռուբլի:

7. ԻՇԽԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ ՅՈՒՐԱՑՆԵԼԸ

Իշխանության որդանների ուղղի և նորմալ գործունեության դեմ ուղղված էլ ամենի մտանգավոր փոտնձուցություն, քան իշխանության վերավորելը, հարկավոր է համարել ինքնակամ կերպով կոչում կամ սաշտոնատար անձնավորության իշխանությունն յուրացնելը, վոր նախատեսված է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 77 հոդվածով և միութենական մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. համապատասխան հոդվածներով¹:

Այդ հանցագործությունը կապված է իշխանության որդանների ձեռն գործունեությունը խախտելու հետ. այն անձնավորությունը, վորը իշխանության ներկայացուցիչի հանդիսանում, այլ միայն ինքնակամ կերպով յուրացնում է իշխանության ներկայացուցչի կոչումը, կատարում է մի գործողություն, վորը մտնում է իշխանության որդանների պաշտոնական պարտականությունների շրջանակի մեջ: Որինակ, ինքնակամորեն իրեն քննիչի կոչում սեփականացնող խուզարկություն է կատարում քաղաքացիների մոտ:

Դրանից բացի, ինքնակամորեն իշխանության ներկայացուցչի կոչման յուրացումը կարող է ուղեկցվել նաև իշխանության որդանների վարկաբեկման հետ, վորովհետև կոչում յուրացնողը կարող է կատարել այնպիսի գործողություններ, վորոնք ընդունակ են քաղաքացիների աչքում դրել իշխանության որդանների հեղինակությունն ու արժանապատվությունը: Որինակ, այն անձնավորությունը, վորը իրեն հանդես է բերում փորպես ժողովրդական դատավոր, հարբում և անկարգություններ է անում:

ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 77-րդ հոդվածի, ինչպես նաև միութենական մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. համապատասխան հոդվածների մեջ խոսվում է կոչման կամ պաշ-

1) Հայկական ԽՍՀ Քր. Որ. 102 հոդ.:

տոնատար անձնավորութեան իշխանութեան յուրացման մասին: Ուստի քննարկելով հանցադործութեանն առկա կլինի և այն ժամանակ, յերբ վորեւ անձնավորութեան իրեն հանդես և բերում իշխանութեան ներկայացուցչի տեղը (որինակ, դատավորի, միլիցիոնների, խորհրդի նախագահի և այլն), ինչպես նաև այն ժամանակ, յերբ անձնավորութեան իրեն ներկայացնում է վորեւ պաշտոնատար անձնավորութեան տեղը (որինակ, հիմնարկի վարիչի, տնտեսութեան վարիչի, դիտավոր հաշվապահի և այլն): Յեւ դատաւորի հասկանալի չէ, քանի վոր այն անձնավորութեանը, վորն իրեն ներկայացնում է պաշտոնատար անձնավորութեան փոխարեն, կարող է իր գործողութեաններով զցել պետական այն հիմնարկութեան հարգանքն ու հեղինակութեանը, վորի աշխատողի տեղը նա իրեն ներկայացնում է:

Ինքնակամորեն հասարակական վորեւ կազմակերպութեան ներկայացուցչի կոչումը յուրացնելը, վորը կապված է վտանգավոր գործողութեաններ պատճառելու կամ հասարակական կազմակերպութեաններին վարկաբեկելու հետ, նույնպես վտանգութեան է պետական ապարատի դեմ: Ուստի, որինակ, ռալկոմի քարտուղարի կոչումը յուրացնելը և բնդմին գործողութեանների կատարումը, վորոնք կարող են վարկաբեկել ռալկոմի քարտուղարի կոչումը, նույնպես պետք է հետևցնեն քրեական պատասխանատվութեան ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 77-րդ հոդվածի:

Դատական պրակտիկայում հաճախ ծառանում է ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 77-րդ հոդվածով այն անձնավորութեաններին քրեական պատասխանատվության յենթարկելու հնարավորութեան հարցը, վորոնք իրենց ձևացնում են այս կամ այն մասնագետ, որինակ մասնավոր պրակտիկա ունեցող բժշկի, դերասանի և այլնի և կատարում են այդ հիման վրա այս կամ այն գործողութեանները՝ զբաղվում են բժշկական պրակտիկայով, յելույթ են ունենում ակումբների ետարադաներում և այլն: Այդպիսի դեպքերը, իհարկե, չեն կարող զիտվել վորպես պաշտոնատար անձնավորութեան կոչման ու իշխանութեան յուրացում: Այստեղ չկա

վոչ իշխանութեան ներկայացուցչի կոչման յուրացում, վոչ էլ պաշտոնատար անձնավորութեան կոչման յուրացում, քանի վոր և մասնավոր պրակտիկայով զբաղվող բժիշկը և դերասանը պաշտոնատար անձնավորութեաններ չեն: Այս կամ այն մասնագետի կոչման յուրացման դեպքերում առկա կլինի խորհրդավորութեան (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 169-րդ հոդ.)¹, յեթե կեղծ մասնագետի գործողութեանները ուղղված են խորելու միջոցով նյութական ոգուտներ կորզելուն (որինակ, իրեն խեղենների տեղը ներկայացնողը ստանում է ապորինի կերպով բարձր աշխատավարձ, կամ իրեն դերասանի տեղը ներկայացնողը ստանում է մի աշխատավարձ, վորը սահմանված է իսկական դերասանների համար և այլն): Այն դեպքում, յերբ սովյալ անձնավորութեան իրեն ներկայացնում է բժշկի տեղը և այդ հիման վրա զբաղվում է բժշկական պրակտիկայով, քրեական պատասխանատվութեանը վրա չէ հասնում այն հանցադործութեան համար, վոր նախատեսված է ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 180-րդ հոդվածով, վորպես ապորինի կերպով բժշկութեամբ զբաղվող: Ընդվորում հարկավոր է նկատի ունենալ, վոր այն դեպքերում, յերբ մասնագետի կոչումը յուրացնողն իրեն ներկայացնում է վորպես պաշտոնատար անձնավորութեան և այդ հիման վրա պատճառում է հանրայնորեն վտանգավոր գործողութեաններ, քրեական պատասխանատվութեանը պետք է վրա հասնի ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 77-րդ հոդվածի:

Հարկավոր է, վերջապես, նշել, վոր միութենական բոլոր հանրապետութեաններին քրեական որենդրքերն հատկապես առանձնացնում են աշխատավորներին խորհուրդների դեպուտատներին և շքանշանակիրների կոչման յուրացումը, վորն արտահայտվում է ապորինի կերպով դեպուտատական նշանը կամ խՍՀ Միութեան և միութենական հանրապետութեանների շքանշանները կրելու մեջ (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 183-րդ հոդված):

Գնարկելով հանցադործութեանը կայանում է վոչ միայն լոկ իշխանութեան ներկայացուցչի կամ պաշտոնատար անձնավորութեան կոչման ինքնակամ յուրացնելու մեջ:

¹) Հայկական խՍՀ Քր. Որ. 200 հոդ.:

Հանցագործութիւնն առկա էլինի այն ժամանակ, յերբ ինքնակամօրէն իշխանութեան յուրացումը ուղեկցվել եր կամ խորհրդային իշխանութեան վարկաբեկմամբ կամ ել հանրայնորեն-վտանգավոր վարեն գործողութիւնն կատարելով: Յեւ դա լիովին հասկանալի չէ, քանի վոր Հենց միայն ինքնակամ կերպով իշխանութեան յուրացման փաստը դեռեալ չի կարող խախտել իշխանութեան որդանների ճիշտ գործունեութիւնը կամ թե գցել իշխանութեան որդանների հեղինակութիւնն ու արժանապատիւութիւնը: Որինակ, ժողովրդական դատարանի վորեն քարտուղար իր ծանոթների չըջանում իրեն ներկայացնում է ժողովրդական դատավորի տեղը, ըստվորում չի կատարում վորեն գործողութիւնը, վոր մտնում եր ժողովրդական դատավորի պարտականութիւնների մեջ, և իր վարքով չի արատավորում ժողովրդական դատավորի կոչումն ու արժանապատիւութիւնը: Բերած որինակը չի կարող գնահատվել վորպես հանցագործութիւն, վոր նախատեսված է Քր. Որ. 77-րդ. հոդվածով, քանի վոր ժողովրդական դատարանի այդ քարտուղարի գործողութիւնները չեն խախտում ժողովրդական դատարանի ուղիղ գործունեութիւնը և չեն արատավորում ժողովրդական դատարանի արժանապատիւութիւնն ու հեղինակութիւնը: Իհարկէ, կարծեցյալ դատավորի այդպիսի վարքը պետք է առաջ բերի բարոյական և հասարակական դատապարտութիւն, վորովհետեւ ամեն մի ինքնակոչութիւն և ինքնապարծութիւն մեզ մոտ արժանանում է ամեն տեսակի պարտավանքի, բայց այստեղ չկա քրեականորէն պատժելի արարք:

Ուրիշ բան է, յերբ նույն այդ դեպքում ժողովրդական դատարանի քարտուղարը, վորն իրեն ժողովրդական դատավորի տեղն է ներկայացնում, բացահայտորէն և բոլորի ներկայութեամբ հարբում, հայհոյում է և այլն: Այստեղ, անկասկած, արդեն, իշխանութեան կոչումը յուրացնելու համար պետք է քրեական պատասխանատիւութիւն: Վրա հասնի ըստ ՌՍԽՍՀ Քր. Որ. 77-րդ. հոդվածի, վորովհետեւ կոչում յուրացնողը, քաղաքացիների աչքին յերևան դարձելով իբրեւ իշխանութեան ներկայացուցիչ, գցում և արատավոր-

բում է իշխանութեան որդանների հեղինակութիւնն ու արժանապատիւութիւնը:

Իշխանութեան ներկայացուցչի դերում ինքնակոչի բոլոր գործողութիւնները չեն, վոր հանցագործութիւն են հանդիսանում, այլ միայն ինքնակոչի կողմից կատարած հանրայնորէն-վտանգավոր գործողութիւնները պետք է դիտել վորպես հանցագործութիւն: Որինակ, վորին հայտարարելու և հայտարարման տեղում իշխանութեան ներկայացուցչի բացակայութեան ժամանակ քաղաքացին, վորը ամբոխի մեջն եր, իրեն ներկայացնում է վորպես քրեական հետախուզութեան գործակալ՝ գողին բռնելու նպատակով և, իբրեւ այդպիսին, գողին տանում է միլիցիայի բաժանմունք: Բերած որինակում չկա հանցագործութիւն, վորովհետեւ քաղաքացու գործողութիւնները, թեկուզ և ինքնակամ կերպով քրեական հետախուզութեան գործակալի անունն եր յուրացրել, սոցիալապես վտանգավոր չեն:

Իշխանութեան ներկայացուցչի կամ պաշտոնատար անձնավորութեան կոչման յուրացումը կարող է ուղեկցվել քրեականորէն պատժելի ուրիշ արարքների կատարմամբ: Որինակ, ինքնակոչը, վորը յուրացրել է քննիչի կոչումը և այդ հիման վրա կատարում է խուզարկութիւն, գալթում և խուզարկվողի դուռքի մի մասը: Այդ դեպքում քրեական պատասխանատիւութիւնը վրա չէ հասնում հանցագործութիւնների հարակցութեամբ. և ինքնակամ կերպով իշխանութեան ներկայացուցչի կոչումը յուրացնելու համար (ըստ ՌՍԽՍՀ Քր. Որ. 77-րդ. հոդվածի) և ուրիշի դուռքը գողանալու համար (ըստ ՌՍԽՍՀ Քր. Որ. 162-րդ. հոդվածի):

Այն դեպքերում, յերբ իշխանութիւնը յուրացվում է պաշտոնատար անձնավորութեան կողմից, վորը դրա համար ողտագործում է իր պաշտոնական դրութիւնը, քրեական պատասխանատիւութիւնը պետք է վրա հասնի վոչ թե իշխանութիւնը յուրացնելու (ՌՍԽՍՀ Քր. Որ. 77-րդ. հոդ.) , այլ պաշտոնական հանցագործութեան, իշխանագանցութեան համար (ՌՍԽՍՀ Քր. Որ. 110-րդ. հոդ.): Որինակ, միլիցիայի բաժանմունքի հերթապահն, ողտվելով իր

պաշտօնական դրությունից, իրեն ներկայացնում է վորպէս միջիցիայի բաժանմունքի պետ և կատարում է մի շարք գործողութիւններ, վորոնք մտնում են միայն միջիցիայի բաժանմունքի պետի պարտականութիւնների մեջ:

Իշխանութիւնը յուրացնելու համար քրեական պատասխանատւութիւնը կարող է տեղի ունենալ միայն այն դեպքերում, յերբ անձնավորութիւնը գիտակցում է, վոր ինքը ինքնակամ կերպով իրեն է յուրացնում իշխանութեան ներկայացուցչի կամ պաշտօնատար անձնավորութեան կոչումը և վոր այդ հիման վրա կատարում է գործողութիւններ, վորոնք կարող են վարկաբեկել խորհրդային պետական ապարատը կամ ել խախտել նրա ուղիղ և նորմալ գործունեությունը: Իսկ այն դեպքերում, յերբ անձնավորութիւնը, վորը յուրացրել է իշխանութեան ներկայացուցչի կամ պաշտօնատար անձնավորութեան կոչումը, չէր գիտակցում, վոր ինքը կատարում է իշխանութիւնը վարկաբեկող կամ պետական ապարատին այլ մնաս պատճառող գործողութիւններ, առկա չի քննարկելիղ հանցագործութիւնը:

Ինքնակամ կերպով կոչման կամ պաշտօնատար անձնավորութեան իշխանութեան յուրացումը պատժվում է ըստ ՌՍՖՍՀ Ք. Որ. ադատադրկումով մինչև 2 տարի ժամանակով:

8. ԻՆՔՆԻՐԱՎՇՈՒԹՅՈՒՆ

Ինքնիրավշութիւնը (ՌՍՖՍՀ Ք. Որ. 90-րդ հոդ.)¹ վորպէս իշխանութեան որդանների դեմ ուղղված հանցագործութիւններից մեկը, շատ է մոտենում իշխանութիւնը յուրացնելուն:

Ինքնիրավշութեան ժամանակ առանձին մարդիկ կատարում են այնպիսի գործողութիւններ, վորոնք ըստ որենքի կարող են կատարել միայն իշխանութեան ներկայացուցիչները: Որինակ, քաղաքացին, վորն իր ձեռքին ունի դատական վճիռ՝ նրան սենյակ տալու մասին, ինքնակամ կերպով, մի կողմ թողնելով դատական կատարածուն, ձեռնա-

մուխ է լինում սենյակի վրադնցման՝ բացում է կողպէքը, դուրս է հանում այնտեղ դնոված իրերը, այսինքն կատարում է մի շարք գործողութիւններ, վորոնք կարող են կատարել միայն դատական կատարածուն: Ինքնիրավշութեան համար առանձնապէս բնորոշ հանդիսանում է խորհրդային որենքների անտեսումը, խորհրդային իշխանութեան կողմից սահմանված իրավակարգի հետ հաշիվ տեսնելու անցանկութիւնը: Այն անձնավորութիւնը, վորը կատարում է ինքնիրավշութեան, անմիջականորեն խախտում է Ստալինյան Սահմանադրութեան 130-րդ հոդ., վորը ՍՍՀՄ յուրաքանչյուր քաղաքացուց պահանջում է կատարել որենքները և հարգել սոցիալիստական հանրակեցութեան կանոնները:

Ինքնիրավշութեան վատագործութիւնն այն է, վոր այն խախտում է իշխանութեան որդանների որինավոր և նորմալ գործունեությունը, վորովհետև ինքնիրավշական գործողութիւն կատարող վորն է կերպ իրենով փոխադրում է որենքով սահմանված իշխանութեան ներկայացուցչին:

Ինքնիրավշութեան տակ հարկավոր է հանդեսալ, ինչպէս այդ մասին ուղղակի ասվում է ՌՍՖՍՀ Ք. Որ. 90-րդ հոդվածի մեջ, ինքնակամ կերպով, անկախ իշխանութեան տահմանած կարգից, իր իսկական կամ յենքսդական իրավունքներն իրականացնելը:

Այսպիսով, ինքնիրավշութեան համար ամենից առաջ անհրաժեշտ է, վորպէսզի ասկա լինի այն կամ այն քաղաքացու կողմից մի շարք իրավունքների իրականացումը, իրավունքներ, վոր նա համարում է իրեն պատկանող: Ընդամին քննարկելիղ հանցագործութեան համար քրեական պատասխանատւութիւնը վոր յի հանում նաև այն դեպքերում, յերբ իրականացվում էր իսկական իրավունքը, ինչպէս նաև այն դեպքերում, յերբ իրականացվում էր միայն յենքսդովիղ իրավունքը: Այսպէս, որինակ, դատական վճիռով սենյակ տաացող քաղաքացին չզիմելով իշխանութեան որդանների ոգնութեանը, ինքնակամ կերպով կատարում է այդ սենյակում դնովող անձնավորութիւնների արտաքուսմը: Թեև տվյալ դեպքում քաղաքացին իրականացնում է

1) Հայկական ՍՍՀ Ք. Որ. 115 հոդ.:

խակապետ սենյակի՝ նրան պատկանող իրավունքը, այնուամենայնիվ ախտիկ առկա կլինի ինքնիրավչություն, քանի վոր քաղաքացին գործում է ինքնակամորեն, անտեսելով իշխանության որդանները:

Ճիշտ նույնպես ել ինքնիրավչություն կլինի նաև մյուս դեպքում, յերբ քաղաքացին դատարկվող սենյակի նկատմամբ իրականում վոչ մի իրավունք չունենալով, այլ միայն սխալմամբ յենթադրելով, թե ինքը սենյակի նկատմամբ իրավունք ունի, ինքնակամ կերպով դրադեցնում է սենյակը: Տվյալ դեպքում իրականացվում է վոչ թե իրական, այլ միայն յենթադրվող իրավունքը: Ինքնիրավչության առկայություն համար նշանակություն չունի, թե իրականացվում եր իսկական իրավունքը թե միայն յենթադրվողը:

Դատական պրակտիկայում հաճախ հարց է առաջանում այն մասին, թե ինքնակամ կերպով իր իրավունքն իրականացնել ասելով ի՞նչ հատկանալ:

ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. պարզաբանում է՝ անխախտ սահմանված իշխանությունից՝ իր իրավունքների ինքնակամ իրականացում: Ուկրաինական Քր. Որ. ել ավելի ճիշտ է մատնանշում, ինքնակամորեն, այսինքն անկախ սրենքով կամ համապատասխան կանոններով սահմանված կարգից՝ իրավունքի իրականացում: Այդ նշանակում է, վոր իր իրավունքի ինքնակամ իրականացումը կայանում է հենց իրավունքը վոչ այն կարգով իրականացնելով, վոր սահմանված է որևէ քոյ կամ համապատասխան կանոններով: Այնտեղ, վորտեղ իրավունքի իրականացումը տեղի չե ունենում առանց որևէ նական կարգը խախտելու, այնտեղ ել հենց ինքնիրավչություն չկա:

Քաղաքացիներին կոյմից նրանց պատկանած այս կամ այն իրավունքների իրականացման կարգը կարգավորվում է համապատասխան որևէքներով և կանոններով (որինակ՝ Քաղաքացիական որևէգրքով, Աշխատանքի որևէգրքով, Ամուսնության, քնտանիքի և խնամակալության գերարբ-րյալ որևէգրքով և այլն և այլն): Ընդամին մի ամբողջ շարք դեպքերում իրավունքներին իրականացումը, մասնավորապես այն ժամանակ, յերբ այդ շոշափում է ուրիշ անձնա-

վորությունների շահերը, պահանջում է իշխանության որդանների միջամտություն (գատական որդաններ, միլիցիայի որդաններ, վարչական մյուս որդաններ և այլն): Այսպես, որինակ, քաղաքացին ըստ որևէքի իրավունք ունի ազատվող բնակելի տարածություն վրա, բայց այդ իրավունքը նա կարող է իրականացնել միայն, յերբ կղիմի համապատասխան որդանների (սնային կառավարչության, խորհրդի բնակարանային բաժին, դատարան և այլն) և միայն այդ որդանների միջոցով: Կամ վորևէ մի քաղաքացի իր սեփական իրը ժամանակավորապես տվել է պահպանություն մյուս քաղաքացուն: Իրը պահպանություն տվող քաղաքացին որինական իրավունք ունի հետ ստանալու իր իրը: Բայց յեթե այդ իրը պահպանող քաղաքացին իրը կամոյին հետ չի վերադարձնում սեփականատիրոջը, վերջինը կարող է՝ այդ իրը հետ ստանալու իր իրավունքն իրականացնել միայն դիմելով դատական որդաններին:

Հենց այն դեպքերում, յերբ քաղաքացին իր իրավունքը իրականացնում է չղիմելով համապատասխան որդաններին, թեև այդ է պահանջում որևէքը, այդպիսի քաղաքացին կատարում է հանցադործություն՝ ինքնիրավչություն: Վերևում բերված որինակներում, առաջինում՝ քաղաքացին ինքնակամ կերպով, չղիմելով վոչ բնակարանային բաժնին, վոչ դատարանին, դրադեցնում է ազատվող բնակարանային տարածությունը, յերկրորդում՝ քաղաքացին, չղիմելով դատարանին, ինքնակամ կերպով իրը խլում է այն անձնավորությունից, վորի մոտ այդ իրը պահպանություն է տված: Յերկու դեպքում առկա կլինի հանցադործություն, վոր նախատեսված է ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 90-րդ հոդվածով:

Ինչպես ՌԽՖՍՀ Քր. Որ. 90-րդ հոդվածում, այնպես ել միութենական մյուս հանրապետությունների Քր. Որ. համապատասխան հոդվածներում նկատի չե առնված արիշի կողմից վիճարկվող իրավունքի ինքնակամ իրականացումը: Այնտեղ նկատի չե առնված ուրիշ անձնավորության շահերի խախտման հնարավորությունը: Քրեական որևէգրքերի ցուցումներն ինքնիրավչության ժամանակ ուրիշ անձնավորության շահերի խախտման մասին շատ եյական նշանակու-

թյուն ունեն լինարկիող հանցադործությունն ըմբռնելու համար: Այնտեղ, վորտեղ իրավունքի ինքնակամ իրադատուման ժամանակ չեն խախտվում ուրիշ անձնավորության կամ հիմնարկության շահերը, չկա նաև հանցակադմ: Որինակ՝ բնակարանի պատասխանատու վարձակալողը, ցանկանալով փչացումից պահպանել բնակիչների իրերը, առանց բնակիչների համաձայնության այդ իրերը տեղաշարժում և այնպիսի տեղ, վորտեղ իրերն ապահովված կլինեն փչացումից: Բերված դեպքում ինքնիրավչության հանցակադմ չկա, վորովհետև պատասխանատու վարձակալողը դործողությունները, թեև ինքնակամորեն են կատարվել, չեն խախտել բնակիչների շահերը, այլ ընդհակառակը՝ ուղղված են բնակիչների շահերի պաշտպանության:

Ուրիշ անձնավորության կողմից փիճարկիող իր իրավունքի ինքնակամ իրականացումը և ուրիշ անձնավորության իրավունքի խախտումը կարող է ուղեկցվել անհատի վերաբերմամբ բռնություն գործադրելով: Որինակ, քաղաքացին ինքնակամորեն ազատելով սենյակը, դուրս և հրում այդ սենյակի բնակիչներին, հարվածներ և ծեծ հասցնելով նրանց: Այդպիսի դեպքերում առկա կլինի յերկու հանցադործություն՝ ինքնիրավչություն և հանցադործություն անհատի դեմ՝ հարվածներ և ծեծ հասցնելով (ՌՍԾՍՀ Քր. Որ. 146-րդ հոդ.):

Ինքնիրավչությունն էլ կարող է ուղեկցվել նաև ուրիշի դուլքի վոչնչացումով և վնասումով: Այդպիսի դեպքերում քրեական պատասխանատվությունը պետք է վրա հանել ինքնիրավչության, ինչպես նաև դուլքի վոչնչացման կամ վնասելու համար (ՌՍԾՍՀ Քր. Որ. 175-րդ հոդ.):

Քննարկված հանցադործության համար քրեական պատասխանատվությունը կարող է տեղի ունենալ միայն այն պայմանով, յերբ իր իրավունքն ինքնակամ իրականացնող անձնավորությունը գիտակցում էր, վար ինքն իր իրավունքն իրականացնում է անկախ որեմեկ սահմանված կարգից: Այն դեպքերում, յերբ իր իրավունքների ինքնակամ իրականացումը կատարում և պաշտոնատար անձնավորությունը, ըստվորում դրա համար ոգտադործում է պաշտո-

նական դործությունը, առկա կլինի պաշտոնական հանցադործություն՝ իշխանադանցություն: Որինակ՝ տնային կառավարիչն ինքնակամ կերպով, առանց դատարանին դիմելու, բնակարանի բնակիչներին դուրս և անում բնակվարձը չմուծելու համար:

Ինքնիրավչությունն ըստ ՌՍԾՍՀ Քր. Որ. պատժվում է աշխատանքային ուղղիչ աշխատանքներով մինչև 6 ամիս ժամանակով կամ տուգանքով մինչև 500 ռուբլի:

Սակայն հարկավոր է նկատի ունենալ, վոր պրակտիկայում հանդիպում են ինքնիրավչության շատ անշան դեպքեր, վորոնք չեն հետեցնում քաղաքացիներին այս կամ այն իրավունքների լուրջ խախտում: Այդ դեպքերը մեծ մասամբ կապված են բնակարանային պայմանների հետ: Որինակ՝ վորեւ քաղաքացի նախատեսյակում տեղաշարժում է իր հարեանի իրերն ուրիշ տեղ: Այդպիսի դործողությունների բացահայտ անշանության և վորեւ վնասակար հետևմանների բացակայության հետեանքով այդպիսի դործողությունները չեն կարող դիտվել վորպես քրեականորեն պատժելի արարք: Իսկ այդպիսի «ինքնիրավչական» դործողությունների համար սկսված քրեական դործերը պիտի կարճվեն:

Գ Լ Ո Խ Խ III

ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՅԵՎ ԴԱՏԱԽԱՋՈՒԹՅԱՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂԱԾ ՀԱՆՅԱԳՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՄՂՎՈՂ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ

Դատարանի և դատախազության որդանները, համապատասխան ընկեր Ստալինի ցուցումների այն մասին, վոր «...որենքների կայունությունը մեղ հիմա հարկավոր է, քան յերբեք...», պետք է ճշտությամբ, հաստատ և անշեղ կերպով կիրառեն քրեական որենքները բոլոր նրանց դեմ, ովքեր այս կամ այն ձևով վոտնձգում են իշխանության խորհրդային որդանների ուղիղ և նորմալ դործունեյության դեմ:

Դատարանակազմության նոր որենքը պահանջում է,

վորակները արդարադատութիւնը իՍՀՄ մեջ իրականացվի «բոլոր դատարանների համար միասնական և պարտադիր քրեական, քաղաքացիական և դատավարական որենսդրութեամբ»։ Այդ նույնպէս նշանակում է, վոր բոլոր հանցագործութիւնները; այդ թիւում և իշխանութեան որդանների դեմ ուղղված հանցագործութիւնները, պետք է նիշտ վորակվեն իՍՀՄ-ում գործող քրեական որենսդրութիւն և մասնավորապէս գործող ՌՍՖՍՀ Քրեական Որենսդրութիւն հիման վրա։

Գծախտաբար մի շարք ժողովրդական դատարաններ դեռևս բավարար չափով չեն յուրացրել քրեական որենսդրութիւն ձևեր և ուղիղ պահպանման նշանակութիւնը։ Ժողովրդական դատարանների դատական պրակտիկայում դեռևս կան դեպքեր, յերբ իշխանութեան որդանների դեմ ուղղված այս կամ այն հանցագործութիւնը սխալ և վորակվում, բացահայտորեն խախտելով գործող քրեական որենսդրութեան պահանջները։ Շատ հաճախ, որինակ, իշխանութեան ներկայացուցչին վերաւորանք հասցնելը ժողովրդական դատարանները վորակում են վոչ թե ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոդվածի, ինչպէս այդ սխալ կատարվեր, այլ ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 74-րդ հոդվածի, այսինքն վորպէս խուլիզանութիւն։ Սակայն իշխանութեան ներկայացուցչին հասցրած վերաւորանքը և խուլիզանութիւնը միանգամայն տարբեր հանցագործութիւններ են, թեև նրանք նախատեսված են միեւնոյն գլխում՝ «այլ հանցագործութիւններ վարչակարգի դեմ»։ Հաճախ են իշխանութեանը ցույց արվող դիմադրութիւնը ևս (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդ.) , այնուամենայնիւ, ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 74-րդ հոդվածով վորպէս խուլիզանութիւն վորակելու դեպքերը։ Այսպէս, նախկին Աղով-Սեծովյան յերկրամասի Մոստովսկի ուսոյնի ժողովրդական դատարանը 1937 թ. քաղ. Ս.-ին ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 74-րդ հոդ. 2-րդ մասի դատապարտեց 3 տարւա ազատազրկման այն բանի համար, վոր քաղ. Ս.-ն, ներկայանալով միլիցիայի բաժանմունք՝ նախորդակին իրենից խլված գողութեանները ստանալու համար, հրապարակային վերաւորանք հասցրեց միլիցիայի բաժանմունքի հեր-

թապահին՝ նրա կողմից իր պաշտոնական պարտականութիւնները կատարելու ժամանակ։ Ընդամեն քաղ. Ս.-ն ուրիշ հանրայնորեն վտանգավոր, մասնավորապէս խուլիզանական վոչ մի գործողութիւն չի կատարել։ Առկայե՛ իշխանութեանը վերաւորանք հասցնելու տիպիկ հանցակամ, վոր նախատեսված է ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոդվածով։ Իսկ ժողովրդական դատարանը, արհամարհելով Քր. Որ. պահանջները, Ս.-ի կատարած արարքը վորակեց ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 74-րդ հոդվածի՝ վորպէս խուլիզանութիւն։

Ժողովրդական դատարանների դատական պրակտիկայում հանդիպում են քրեական պատանխանաւորութեան յեթիւթարկելու դեպքեր Քր. Որ. ախպիսի հոդվածներով, վորոնք նախատեսված են իշխանութեան որդանների դեմ ուղղված հանցագործութիւնների համար հանրայնորեն վտանգավոր ախպիսի գործողութիւնների համար, վորոնք ամենեւին ել չեն հանդիսանում հանցագործութիւններ՝ ուղղված իշխանութեան որդանների դեմ և վորոնք պետք է վորակվեն ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. հատուկ մասի մյուս գլուխների հոդվածներով (որինակ՝ անհատի դեմ ուղղված հանցագործութիւններ զլխով, գույքային հանցագործութիւնների վերաբերյալ զլխով և այլն)։ Այսպէս, Վորոնեժի մարզի Վոդոպյանովի ուսոյնի ժողովրդական դատարանը Տ.-ին դատապարտեց ըստ ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդ. 1-ին մասի (1937 թվականին)՝ 2½ տարւա ազատազրկման այն բանի համար, վոր Տ.-ն, լինելով հաբւած, դիմադրութիւն է ցույց տվել կոլտնտեսութեան վարչութեան նախագահին և կոլտնտեսութեան բրիգադիրին, վորոնք վործում եյին Տ.-ից խլել կոլտնտեսութեան ձին, վորին Տ.-ն ինքնակամ կերպով տարել եր հոտից այդ ձին կոլտնտեսութեան բակը հասցնելու նպատակով։ Տ.-ն, դիմադրելով կոլտնտեսութեան նախագահին և բրիգադիրին, ընդամեն նրանց միջանի հարվածներ և հասցրել։ Տվյալ դեպքում ժողովրդական դատարանը միանգամայն սխալ կերպով Տ.-ի գործողութիւնները վորակել է ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածով, քանի վոր վոչ կոլտնտեսութեան նախագահը, վոչ ել կոլտնտեսութեան

բրիգադները չեն հանդիսանում իշխանության ներկայացուցիչներ, ուստի և նրանց ցույց տրված դիմադրությունը չի կարող վորակվել ըստ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածի վորպես դիմադրություն իշխանությանը: ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածը, ինչպես այդ մասին վերևում ցույց տրվեց, նախատեսում է միայն իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրություն ցույց տալը, և փոխ թե ամեն մի պաշտոնատար անձնավորություն: Քանի վոր կոլտնտեսություն նախագահին ցույց տրված դիմադրությունը վերևում բերված որինակում ուղեկցվել է ծեծ և հարվածներ հասցնելով, այն պետք է քրեական պատասխանատվություն հետևցնի ըստ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 146-րդ հոդ. 1 մասով, վորպես հարվածներ և ծեծ հասցնել:

Հանցագործության սխալ վորակումը անխուսափելիորեն բերում է ազավազումներ պատժի կիրառման ասպարեզում:

Ապօրինաբար հանցավոր այս կամ այն գործողությունները ավելի փաստավոր հանցագործությունների հոդվածներով վորակելով, դատարաններն այդպիսի դեպքերում բոլորովին անհիմն կերպով ավելացնում են պատիժը: Յեւ, ընդհանրապես, ապօրինաբար ավելի պակաս վտանգավոր հանցագործությունների վերաբերյալ Քր. Որ. հոդվածները կիրառելով, դատարանները միանշանակ անհիմն կերպով նվազեցնում են պատիժը: Դրանում հեշտությամբ կհամոզվենք, յեթե նայենք, թե ինչպիսի միանշանակ տարբեր տեսակի պատիժներ են նախատեսված քրեական որենսդրությունում տարբեր հանցագործությունների, և մասնավորապես իշխանության որդանների դեմ ուղղված առանձին հանցագործությունների համար: Այսպես, որինակ, ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 73-րդ հոդվածի 1-ին մասը, վորը խոսում է իշխանությանը դիմադրելու մասին, վոր ուղեկցվում է բռնությամբ, նախատեսում է պատիժ 1-ից մինչև 10 տարվա ազատազրկում: Իսկ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 75-րդ հոդվածը, վորը հետապնդում է իշխանությանը չենթարկվելը, նախատեսում է պատիժ միայն կամ հարկադիր աշխատանքներ մինչև 3 ամիս ժամանակով կամ եւ տուգանք մինչև 300 ռուբ.: Կամ, որինակ, ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. խուլիգանության վերաբերյալ 74-րդ հոդվածի յերկրորդ

մասում նախատեսվում է պատիժ՝ ազատազրկում մինչև 5 տարի ժամանակով, այն ժամանակ յերբ ՌՆՖՍՀ Քր. Որ. 76-րդ հոդվածը, իշխանության ներկայացուցչին վիրավորանք հասցնելու վերաբերյալ, մատնանշում է պատիժ միայն աշխատանքային-ուղղիչ աշխատանքների ձևով մինչև 6 ամիս ժամանակով, կամ տուգանք՝ մինչև 500 ռուբլի:

Սակայն այս կամ այն հանցագործություն և մասնավորապես իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցագործությունների սխալ վորակումը վոչ միայն չատ բացատար է անդրադառնում պատիժը կիրառելու վրա, այլև անփչականորեն խախտում է անհատի շահերը: Մեղադրյալի համար ամենեւին եւ մեկ չի, նույնիսկ հենց նույն պատժի ժամանակ, թե ինքը դատապարտվել է, որինակ, չարամիտ խուլիգանության կամ իշխանությանը չենթարկվելու կամ վիրավորելու համար:

Ահա թե ինչու իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցագործությունների դեմ մղվող պայքարում դատարանի և դատախազության որդանների կարեւորադույն խընդիրներից մեկը հանդիսանում է քրեական որենսդրելու պահանջների ճիշտ և անշեղ պահպանումը, այդ հանցագործությունների նիշտ և որինակ վորակումը, այդ հանդիսանում է սոցիալիստական արդարադատության իրականացման կարեւորադույն պայմաններից մեկը:

Ճիշտ և ուղիղ վորակման հետ միասին իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցագործությունների դեմ մղվող պայքարում հսկայական նշանակություն ունի նաև այդ հանցագործությունների համար նիշտ պատիժ նշանակելը:

ՌՆՖՍՀ գործող Քրեական որենսդրելը, ինչպես նաև միութենական մյուս հանրապետությունների քրեական որենսդրելը, դատարաններին յայն հնարավորություններ են ընձեռում իշխանության որդանների դեմ ուղղված այս կամ այն հանցագործության համար պատիժ բնորոշելու իմաստով:

Այդ՝ դատարանին հնարավորություն է տալիս իրականացնելու անհատական մոտեցումը պատիժը վորոշելու ժա-

մանակ: Ընկ. Վիշինսկին ասում էր. «Հարկավոր է դատարանից պահանջել խիստ խնդիրներով պատիժ, հիշելով, վոր տարբերությունը բանտի տարիներին միջև ամեն մի աշխատավոր մարդու, ամեն մի դատապարտվածի համար պակաս նշանակություն չունի և վոչ միայն դատապարտվածի, այլև պրոկտորական պետության համար, վորը ընդունակ է զնահատել մարդկանց, վորպես ամենաթանկագին կապիտալ:

Ներկայումս մենք ավելի քան յերեւե պետք է պահանջենք, վորպեսզի մեր վորոշած պատիժները համապատասխանեն այս կամ այն մարդու խնդիրներով վնասին, անհատապես արտահայտված հանցագործությունը: Տառանումներն այդ տեսակետում պետք է վճռական կերպով մերժվեն» (Вышинский, Речь товарища Сталина 4 мая и задачи советской юстиции, «Сов. Зак.» 1935 г., стр. 54):

Գծրախառքար ժողովրդական դատարանների պրակտիկայում նկատվում է այլ յերևույթ: Շատ հաճախ ժողովրդական դատարաններն իշխանության որդանների դեմ ուղղված այս կամ այն հանցագործության համար պատիժ վորոշելու ժամանակ (որինակ՝ իշխանությանը դիմադրելու, ինքնիրավության և ուր.) զուգամեխանիկորեն են մոտենում և նշանակում են իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցագործությունների համար այս կամ այն հոգվածով նախատեսված ամենից բարձր պատիժը: Ընդամեն ժողովրդական դատարանները յերբեմն բոլորովին հաշվի չեն առնում այն, թե կատարված հանցագործության հետևանքով արդյոք վնաս կամ վնասույթ հասցված է իշխանության որդանների ճիշտ գործունեությանը, և վոչ այն, թե ինչպիսի հանգամանքներում և ինչպիսի դրդապատճառներով է կատարված այս կամ այն հանցագործությունն իշխանության որդանների դեմ, և վոչ ել, վերջապես, մեղադրյալի անձնավորությունը (հասակը, նրա պաշտոնական դրությունը, նրա հասարակական գործունեությունը և այլն, և այլն):

Ժողովրդական դատարանների ալրպիսի մոտեցումը պատիժը վորոշելուն՝ վոչ մի դեպքում չի կարելի ճիշտ հա-

մարել: Այն ուղղակի հակասում է խորհրդային քրեական որենքի պահանջներին, որենք, վորի մեջ (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 45-րդ հոդ.) ասվում է, վոր դատարանը պատիժը վորոշելու ժամանակ պետք է ղեկավարվի.

ա) Քրեական որենքերի ընդհանուր մասի ցուցումներով:

բ) այն սահմաններով, վորոնք նախատեսված են հանցագործության տվյալ տեսակի համար հատուկ մասի հոդվածի մեջ:

զ) իր սոցիալիստական իրավագիտակցությամբ, յեկեկելով կառարված հանցագործության հանրայնորեն վտանգավորությունից, գործի հանգամանքներից և հանցագործության կատարողի անձնավորությունից:

Ժողովրդական դատարանները՝ իշխանության որդանների դեմ ուղղված այս կամ այն հանցագործության համար մեղադրյալին պատիժ ընտրելու ժամանակ պետք է յեկեն ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 45-րդ հոդվածի պահանջներից: Այդ նշանակում է, վոր ժողովրդական դատարանները պարտավոր են պատիժը վորոշելու ժամանակ հաշվի առնել հիմնական հետևյալ պայմանները.

ա) առկա յեր արդյոք ավարտված հանցագործություն իշխանության որդանների դեմ թե հանցագործության համար նախապատրաստում և հանցավորձ է տեղի ունեցել (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 19-րդ հոդ.):

բ) իշխանության որդանների դեմ կատարված հանցագործությունն արդյոք վորեւ վնաս պատճառել է իշխանության որդանների ճիշտ գործունեությանը, թե չի պատճառել:

զ) իշխանության որդանների դեմ ուղղված այս կամ այն հանցագործության համար մեղադրյալն արդյոք հանդիսանում էր հանցագործություն կատարողը կամ կազմակերպիչը, թե մեղադրյալն ալրպիսի հանցագործության դրդիչ կամ քողարկիչ էր (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 17-րդ և 18-րդ հոդ. հոդ.):

դ) արդյոք հանցագործությունը՝ իշխանության որդանների դեմ կատարվել է գիտակցաբար թե անզգուշաբար (ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 10-րդ հոդ.):

ե) վորոնք են իշխանության որդանների դեմ կատարված այս կամ այն հանցագործությունների դրդապատճառները (որինակ՝ ստոր դրդապատճառներ, վրիժառություն, շահախնդրական դրդապատճառներ և ուր.) :

զ) ով է իշխանության որդանների դեմ ուղղված հանցագործությունների մեղադրյալը (արդյոք աշխատավոր է, վորը պատահաբար է այդ հանցագործությունը կատարել, թե ապազանգվարդայնացած սուբյեկտ է, վորը մի շարք անգամ դատվել է նման հանցագործությունների համար և այլն) :

Միայն վերևում հիշված հանգամանքները հաշվի առնելով դատարանը կարող է ճշտորեն վորոշել այն անձնավորությունն, որը հանցագործություն է կատարել իշխանության որդանների դեմ :

Անհրաժեշտ է մատնանշել, վոր մի շարք դեպքերում դատարանները պետք է կարճեն իշխանության որդանների դեմ կատարված հանցագործությունների քրեական մեղադրանքի դրժերը : Այնպեղ, վորտեղ վրտնձգությունն իշխանության որդանների ճիշտ գործունեյությունն դեմ բացահայտորեն չնշին է և վոչ մի վնասակար հետևանքներ չի պատճառել, ժողովրդական դատարանները պետք է կարճեն այդպիսի քրեական դրժերը ՌՍՖՍՀ Քր. Որ. 6-րդ հոդ. ծանոթություն հիման վրա :

Միայն իշխանության որդանների դեմ ուղղված այս կամ այն հանցագործությունների ճիշտ վորակումը, ինչպես նաև այդ հանցագործությունների համար ճիշտ պատիժ նշանակելը կարող են յերաշխիք հանդիսանալ իշխանության որդանների դեմ ուղղված ամեն տեսակի վրտնձգությունն դեմ մղվող պայքարի հաջողության համար :

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

Եջ

Գլուխ I. ԽԱՆՍ-Ի ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԵՐԸ ՊԱՐՏԱՎՈՐ ԵՆ ՆՊԱՍՏԵԼ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԱՄՐԱՑՄԱՆ ՈՒ ՈՒԺԵՂԱՑՄԱՆԸ	3
Գլուխ II. ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԴԵՄ, ՎՈՐՈՆՔ ՆԱԽԱՏԵՍՎԱԾ ԵՆ ԽՈՐՀՐԳԱՅԻՆ ՔՐԵԱԿԱՆ ՈՐԵՆՍԻՐՈՒԹՅԱՄԻ	5
1. Իշխանության չենթարկվելը	9
2. Իշխանության ներկայացուցիչներին դիմադրելը	11
3. Իշխանության ներկայացուցիչներին բռնադատելը	20
4. Պաշտոնատար անձերի և հասարակական աշխատողներին սպառնալը	23
5. Բռնություն պաշտոնատար անձնավորությունների և հասարակական աշխատողների վերաբերյալ և հասարակական աշխատողների վերաբերյալ	29
6. Իշխանության ներկայացուցիչն վրավորանք հասցնելը	33
7. Իշխանությունը յուրացնելը	39
8. Ինքնիրավություն	44
Գլուխ III. ԴԱՏԱՐԱՆԻ ՑԵՎ ԴԱՏԱԽԱՋՈՒԹՅԱՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԽԸՆԴԻՐՆԵՐԸ ԻՇԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՈՐԳԱՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՈՒՂՂՎԱԾ ՀԱՆՑԱԳՈՐԾՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԻ ԴԵՄ ՄՂՂՈՂ ՊԱՅՔԱՐՈՒՄ	49

Թարգմ. Ռ. Փորտուլյան
Խմբագիր Ս. Մամյան
Սրբագրիչ Ա. Մանուկյան
Կոնտրոլ սրբագրիչ Լ. Արսվյան

Պատվեր № 285, տիրաժ 1000

Ստորագրվել է տպագրելու 2/IV 1941 թ.

Գինը 80 կ.

Քաղաքական դրահանության պետական հրատարակչության տպարան,
Յերևան, Ալլահվերդյան № 65
Типография Гос. изд. полит. литературы, Ереван, Аллавердян № 65

ՎՋ 2071

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0215193

ԳԻՆԸ 80 Կ.

36.173

В. Г. МЕНЬШАГИН
ПРЕСТУПЛЕНИЯ ПРОТИВ ОРГАНОВ
ВЛАСТИ

(На армянском языке)

Издание НКЮ Арм. ССР
Ереван ● 1940